CHRONICON D. ISIDORI ARCHIEP. HISP. EMENdatum, scholiísq; illustratum,

PER GARCIAM DE LOAISA,
Sacræ Theologiæ D. Archidiaconum de Guadal
Ecclesiæ Toletanæ Canonicum

Giosephi Merende Equitis
Foroliviensis Hierosolimitani

TAVRINI, Apud Io. Baptistam Beuilaquam. MDXCIII.
Ex Sacrosanctæ Inquisitionis permissu.

POTENTISSIMO ET CATHOLICO PHILIPPO SECVNDO

Hiſpaniarum Regi,

ET NOVI ORBIS DOMINO Clementiſsimo,

GARCIA DE LOAISA. S. D.

LOngi temporis rationem exactè accuratèque tradere, laborioſum magniſq; difficultatibus refertum opus eſt: Quũ rerum caſus certiq; euentus prius hominum memoriæ mobili & inconſtanti, quam litteris, & libris temporis æternitati conſecrentur; annaleſque ipſi innumeris ſint mortalium iniurijs expoſiti, primo ſcribentium perturbationibus & affectibus: dum vnuſquiſque ſuæ gentis, patriæq; gloriam immortalem præclarè geſtorum commemo-

ratione efficere quærit, deinde rerum publicarum tumultibus, prouinciarum incursibus, omnia igne, ferro, seditione, & impetu populi vastantibus. Denique quum rerum præteritarum recordatio illibatã temporis veritatem continere nitatur, tamen temporis ipsius longinquitate senescit, & antiquatur, atque in interitum labenti annorum cursu ruit. Et quamuis hæc ita sint, tamen inter alia hoc vnum maximè virũ doctum, consummatumque, & omnibus ferè numeris absolutum efficit, nimirum in hac rerũ incertitudine, & obscuritate studiosè veritatem certam perspicuamq; inuestigare, inusitatasque & occultas historiæ vias indagare; cum nihil sit præstantius, vel ad sapientiam augendam, vel ad prudentiam confirmandam, vel ad imperij gubernacula piè & moderatè regenda, vel ad Reipub. mores intelligendos, motusque populi coercendos, vel domesticorum conatus reprimendos, quàm rerum præteritarum publicam memoriam casus, euentus, sæculorum omniũ ac gentium obseruationem cognitam exploratamque tenere. Quæ omnia vnico chronologiæ ambitu complectuntur. Accipe igitur potentissimè Philippe in quo religio, studium Christiani nominis, & cultus, singularis clementia, admirabilis quædam, planèque diuina ad imperandum sapientia longissimo rerum vsu, vt experimento firmata elucet, chronicon à D.

Isidoro

Isidoro Hispalensi Archiepiscopo, Regiæ Gotthorum gentis lumine, atq; corona editum, quod Maiestate tua iubente emendandum, notisque illustrandum susceperam; ut ad te unde exijt, tāquam in immensum totius probitatis, & æquitatis oceanum reuertatur: & si non ita ornatum, ut par erat, tamen quanto maximo potui lucubratum studio: Cum hoc mihi in primis iucundum, carumque sit; & ante mentis oculos semper positum Catholicæ tuæ Maiestati obnixè morem gerere, & humili animo deseruire, tuumque Regium, & augustum nomen, quoad possum, immortalitati dicare, pro teque Christo Regi æterno assiduè vota soluere, ut incolumis, inter tot regnorum solicitudines, & curas integerque, & saluus permaneas. Vale.

INDEX PERSONARVM ET RERVM

quæ vt annotarentur visæ sunt magis necessariæ huius historiæ studiosis, primus numerus paginam, secundus columnam monstrat.

Di-

FINIS.

CHRONICON D. ISIDORI ARCHIEPISCOPI HISPALENSIS.

BREVEM tẽporum seriẽ, per generationes & regna, primus ex nostris [1] Iulius Africanus, sub Imperatore Marco Aurelio Antonino simplici historiæ stylo elicuit: * Dehinc Eusebius, Cæsariensis Episcopus, atque Sanctæ memoriæ, Hieronymus presbyter chronicorum canonũ multiplicem ediderũt historiam regnis simul, & temporibus ordinatã, post hos alij, atque alij: inter quos præcipuè Victor [2] Tunnensis Ecclesiæ Episcopus, recẽsitis prædictorũ historijs, gesta sequentium ætatum, vsq; ad Consulatum Iustini * Iunioris, expleuit. Horũ nos temporum summam, ab exordio mundi, vsque ad Augusti [3] Heraclij, & * Sisebuti Gothorum Regis principatum, quanta potuimus breuitate, notauimus; adijcientes è latere descendentem lineam temporũ: cuius indicio sũma præteriti sæculi cognoscatur.

Anni ab orbe C.

* Minoris explicuit.

* Deinde.

* & Sisebuti vel Suinthilani Hispaniæ Regum tẽpora compẽdiosa breuitate notauimus.

Anni ab orbe C.

NOTÆ DOCTORIS Garcię de Loaisa.

IVlij *Africani tẽporum ſcriptoris meminit, præter alios, Euſebius in chronico, ſub anno redẽpti orbis 224. & alibi: Auguſtinus aduerſus Fauſtum: Hieronymus catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorũ, & præfatione in Danielem. Suydas dictione* Ἀφρικανὸς *& dictione* κεστὸς, *Euſtachius in elegãtiſſimo opuſculo* τοῦ ἑξαημέρου, *quod apud me eſt, nuſquam hactenus editum, & omnium copioſiſſimè Photius in bibliotheca, quam de libris à ſe lectis concinnauit, qui auctor, quum & ipſe huc vſque, non ſine maximo publicæ vtilitatis diſpendio, in tenebris lateat, opere pretium arbitror eius verba apponere: ea ſunt numero 34. in hunc modum:* ἀνεγνώσθη ἀφρικανοῦ ἱστορικόν: οὗτος ἐστιν ὁ καὶ τοὺς λεγομένους κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ' ἔστι δὲ σύντομος μὲν ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων, ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογενείας, καὶ κάτεισι ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς μακρίνου τοῦ ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας, ὅτε αὐτῷ ὥς φησι καὶ ἥδε συγγραφὴ συνετελεῖτο, ἐτῶν οὖσα ͵εψκγ' δὲ τοῦ βιβλίου πέντε, οὗτος καὶ πρὸς ὠριγένην γράφει περὶ τοῦ κ' σουσάννας διηγήματος, ὡς οὐκ εἴη αὐτὸ ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἀναγινωσκόμενον καὶ ὡς οὐδ' ἀκόλουθον τῇ ἑβραϊκῇ ἐθυμολογίᾳ, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι ᾧ καὶ ἐπιλυόμενος ὠριγένης ἀντέγραψε, γράφει δὲ Ἀφρικανὸς πρὸς ἀριστείδην ὅτι ἱκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ ματθαίῳ, καὶ λουκᾷ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν. *Legimus inquit Africani hiſtoricon. Hic ille eſt, qui etiam ceſtorũ (nam ita inſcribuntur) libros quatuordecim compoſuit. Et licet breuis admodum ſuccinctusque ſit, nihil*

Anni ab orbe C.

tamen eorum, quæ scitu digna sunt, prætermittit. Orditur vero ab orbis creatione, quam Moyses posuit, vsque ad Christi aduentum progrediens. Summatim etiã ea, quæ à Christi temporibus, vsque ad Macrini Romanorum Imperatoris imperium euenere, complectitur, quo tempore ipsi, vt de se testatur, opus hoc absolutum est; continens in vniuersum annos quinquies mille septingentos, viginti tres: estq; in tomos quinq; distinctum. Idem ad Originem scribit, super ijs, quæ de Susanna narrantur; quomodo ipse nihil tale vnquam in Hebręorum monimentis legerit, neque omnino quidquam nomẽ cum etymologia Hebræa consentiat: Neque τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, *neque* τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, *quæ cuncta Origenes diluens ei respondit. Scribit etiam ad Aristidem Africanus dilucidè ostendens discordiam, quæ à nonnullis in Matthæo, & Luca, de Saluatoris nostri generatione inesse existimatur, concordem prorsus esse, sibiq; per omnia consonare. Hæc Photius.*

[2] *Rectè hoc pacto: perperam aliàs Turonensis: fuit enim Victor Tunnensis Ecclesiæ in Africa Episcopus, vt ex Isidoro, libro de viris illustribus, constat. Corrige etiam hanc vocẽ in principio chronici Adonis Viennensis.*

[3] *Heraclij & Suinthilani.] Aliàs Heraclij & Sisebuti. libro vero etymol. 6. cap. 38. vnde hæc præfatio est ita lege Heraclij Imperatoris, & Suinthilani.*

Sub his enim principi-

Anni ab orbe C.

bus Isidorus claruit, vt patet ex D. Illefonso in additione virorum illustrium ad Isidorum, & ex Braulione Cæsaraugustano. De qua re latius in nota vltima.

PRIMA ÆTAS Sæculi.

Rerum omniū creaturas sex diebus Deus formauit. Primo die condidit lucem: Secundo firmamentum cœli: Tertio speciē maris, & terræ: Quarto sydera: Quinto pisces, & volucres: Sexto bestias, atque iumenta. Nouissimê ad similitudinem suam, * primum hominē Adam.

* hominem primum quē appellauit Adam.

230 4 Adam annorum *CCXXX. genuit Seth, qui pro Abel natus est, interpretaturque resurrectio; quia in ipso resuscitatum est semen iustum, quod est filiorum Dei.

* Genes. 5. secundū LXX.

PRIMA ÆTAS Sæculi.

4 *Adam auctor Iosepho libro 1. cap. 2. Antiquitat. rufum sonat, quod è rubra terra formatus esset. Idem ex eodem Zonaras tomo 1. August. vero psal. 95. Adam orbem terrarum significare ait: quod toto orbe terrarū sparsus sit: quo modo & Cyprianus, tractatu de Sina, & Sion. Obserua vero Isidorum in annorum supputatione ferè 70. interpretes sequi, vt Julius Africanus, Origenes, Eusebius, aliijq; ex patribus antiquis, quam alij contra reijciunt. Augustinus lib. 15. de ciui-*

tate Dei, cap. 13. existimat hanc annorum deprauationem, quæ in codicibus est, vitio eius accidisse, qui de bibliotheca Ptolomæi, primus 70. interpretationem describendam sumpsisset; Editio nostra vixit, inquit, Adam centũ triginta annos, et genuit filiũ, ad imaginem, & similitudinem suam, vocauitque nomen eius Seth. Quam numerandi rationem etiam sequitur Philo, & Hebræorum chronicon, iuxta Hebraicam diuinæ scripturæ veritatem. D. Hieronymus quæstionibus in Genes. sciendum, inquit, quod vsque ad diluuium, vbi in nostris codicibus ducentorum, & quod excurrit, annorum genuisse quis dicitur, in Hebræo habeat centum annos, & reliquos, qui sequuntur.

Anni ab orbe c.

435 * Seth annorum CCV. genuit Enos, qui primus cæpit inuocare nomen Domini.

625 * Enos annorũ CXC. genuit Cainam; cuius nomen interpretatur natura Dei. Per idem tẽpus Cain primus, ante diluuium, ciuitatem condidit, quam de sola multitudine suæ posteritatis impleuit.

795 Caina annorũ CLXX. genuit Malaeël, * cuius nomẽ dicitur plãtatio Dei.

960 Malaleël annorum CLXV. genuit Iared, qui interpretatur descendens, siue * roborans.

1122 Iared annorũ CLXII. genuit * Enoch, qui translatus est à Deo, qui etiam nonnulla scripsisse * fertur; sed ob antiquitatem, su-

spectæ

* Seth vero. Genes. 5.

* Genes. 5. & Iosephus antiquitat. Iudaic. libr. 1. cap. 3. & Cedrenus statim initio. Eadem & Ado Viennẽsis, ex Isidoro, vt pleraq; omnia.

Genes. 5.

* qui nomine.

Genes. 5.

* roboratus erat in vno M. s. verum malè, vt cõstat ex Hieronymo.

* Genes. 5.

* perhibetur.

Anni ab or-be C.

ſpectæ fidei à patribus refutata ſunt.

[5] *Iudas Apoſtolus teſtimonium ex libro Enoch ſumit: prophetauit, inquit, de his ſeptimus ab Adam, Enoch dicens: Ecce venit dominus, etc. Reijcitur tamẽ liber ille à Canone: Et Augustinus lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 38. affirmat nõ fuiſſe ab Enoch ſcriptũ: quem Hieronymus inter Apocryphos cõnumerandum cenſet lib. virorum illuſtrium, de Iuda Apoſtolo agens. Contra Tertullianus libro de habitu mulierũ, fuiſſe ab Enoch ſcriptum aſſerit, neq; in armarium Iudaicum admitti; à Chriſtianis tamen non eſſe reijciẽdum; vnde ipſe integras ſectiones citat, præſertim lib. de idololatria, de pudicitia, de cultu virginum. Idem facit Origenes homilia 28. & in Anacephaleoſi lib. 4. de principijs. De Enoch, & libro ab eo ſcripto, eruditiſſimè diſſerit in epiſtolam Iudæ, loco vigeſimo, de prophetia, Petrus Martines, inſignis doctor Hiſpaniæ noſtræ.*

1287 Enoch annorũ CLXV. genuit *Mathuſalem; qui iuxta annorũ ſeriem [6] vixiſſe XIV. annis poſt diluuium reperitur. * Sed nõ reperit in arca fuiſſe: propter quod eum nonnulli cum patre ſuo Enoch, qui *tranſlatus fuerat, aliquantulum fuiſſe, donec diluuiũ præteriret, falſa opinione exiſtimant. Hac generatione cõcupierunt filij Dei filias hominum.

* Mathuſalã.

* hæc à quibuſdã m. ſſ. deſunt.

* Ex illo Geneſ. 5. ambulauit cũ Deo & non apparuit.

Anni ab orbe c.

6 *De hac multorum hominum libris agitata quæstione fusè disputat Hieronymus, super Genesin. Et Augustinus super Genesin, quæstione 2. & lib. de ciuitate Dei 15. cap. 10. & 11. & Ado in breuiario, Beda denique libello de sex ætatibus.*

1454 *Mathusalem annorū 7 *CLXVII. genuit Lamech. *Hac generatione Gigantes nati sunt. Hac quoq; ætate Iubal ex genere Cain artem musicam reperit; cuius etiam frater Tubal Cain æris, ferrique, *artium inuentor fuit.

1642 Lamech annorum CLXXXIIX. genuit Noē, qui diuino oraculo arcam ædificare iubetur, anno ætatis suæ quingentesimo.

His temporibus, vt refert *Iosephus, scientes illi homines quod aut igne, aut aquis perire poterant, in duabus columnis, ex latere, & lapide factis, studia sua conscripserunt; *ne deleretur memoria eorum, quæ sapienter inuenerant. Quarum lapidea columna fertur diluuiū euasisse, & hactenus in Syria permanere.

7 *In hac sententia est D. Augusti. lib. de ciuit. 15. c. 10. & 11. & D. Hieronymus quæst. in Genes. & venerabilis Beda, in chronico. A quo tamen numero Complutens, & Regia bibliorū editio duobus annis, qui in illis minus sunt, discrepant. Alij vero alitèr hac de re sentiunt, inter quos est Nicephorus, qui*

in

* lib. antiq. 1. cap. 4.

* ne deleretur memoria, quæ sapienter inuenerant.

* Mathusala.
* vnus m. s. C. habet clxxii. alius clxxvii.
* Genes. 6.

* artis.

Anni ab orbe c.

in chronologia sua centum, & octoginta septem annos natum Mathusalem genuisse Lamech asseuerat. Cuius sententiæ etiã Ado subscribit, consentitque Aldina, & Germanica bibliorum editio. Cæterum in hac temporis diuersitate Hieronymi, Augustini, Isidoriq; sententiam eo libëtius amplector, quod LXX. quos hic noster, toto hoc pene opusculo, auctores habet, in eadem fuisse animaduertam; vt testatur Lucas Diaconus in quadã præfatione, quam Isidori chronico præfixit.

Genes.7.

2242 Noë anno sexcentesimo factum legitur diluuium; cuius * arcam Iosephus sedisse refert in montes Armeniæ, qui vocantur [8] Ararat. Fuerunt autem Noë filij tres: ex quibus [9] septuaginta duę gentes sunt ortæ; idest quindecim de Iaphet, triginta de Cham: viginti septem de Sem.

* Quod Moisi dicitur Taba, non tam arcam significat, quam quoduis vas nauigationi aptum, vt apud Græcos πλοῖον. Locus autẽ Iosephi est lib. 1. antiq. cap.5.

[8] *Sunt hi montes in Armenià superiore, prope Persas, qui Græcis Taurus appellantur, & Armeniã scindunt: A Beroso, vt auctor est Iosephus, lib. 1. antiq. c. 4. Cordyæus mons, & à Damasceno Baris appellatur. Vide Hieron. de locis hebraic.*

[9] *Augustin. lib. 15. ciuitat. c. 3. colligit. 73. nimirum 15 de Iaphet: 31 De Cham. 27. de Sem; quamuis capite 11. eiusdem lib. septuaginta duas linguas, & gentes totidem tantũ, exortas fuisse, ex Noë probet.*

Fini-

Finitur prima ætas [10] per annos MM.CC.XLII. *Anni ab orbe C.*

[10] In his decem hominũ ætatibus eundem annorum numerũ, ab Adam, vſque ad diluuium, ſequuntur Euſebius, Hieronymus, Zonaras, Iſidorus lib. etymol. 6. c. 39. & alij. Ex Hebræorum vero ſententia tantum ſunt à creatione mundi, vſque ad diluuium, anni M.DC.LVI. *vt patet ex Geneſ. c. 4. & 5. & Hebræorũ chronologijs. Eſt & apud me chronicon Græcè m. ſ. ἀνώνυμον vbi anni* MM.CC.LXII. *referuntur, cuius hæc ſunt verba: ἐν τῷ ἑκοσιαςῷ ἔτει τοῦ Σὴμ ἑξακοσιαςῷ δὲ τοῦ Νῶε καὶ ἔτει γενέσεως τοῦ κόσμου β,σ,ξ,β. ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, anno centeſimo Sem, ſexcenteſimo verò Noë; creationis autem mundi bis milleſimo, duceteſimo, ſexageſimoſecundo, factum eſt diluuium ſuper terram. Quem numerum Antonius Contius, in notis, ad Nicephori chronologiam, reponendum cenſuit. At Ioſephus lib. 1. antiq. c. 4. diuerſam ab Hebraica veritate, &* LXX. *interpretum ſupputationẽ ſequitur: ait enim ab Adã, vſque ad vniuerſalem pluuiam, fluxiſſe annos bis mille, ſexcentos, quinquaginta ſex. Adeo ſunt variæ, & diſcrepantes de mundi ætate ſententiæ; quod codicum corruptione accidiſſe arbitror (facilè enim in notis numerorum erratur.) Et inde tot ferè de annis mundi opiniones, quot ſcriptores inuenies.*

Anni ab orbe C.

SECVNDA ÆTAS Sęculi.

Genes. 11. 2244 [1] SEm anno secundo post diluuium, quum centum esset annorum, genuit Arphaxad, à quo gens * Chaldęorum exorta est. Iste Sem fertur fuisse [2] Melchisedech: qui primus, post diluuium, condidit vrbem Salē, quæ nunc vocatur [3] Ierusalem.

Iosephus lib. 1. antiquit. & Hieronymus quæst. in Genes.

SECVNDA ÆTAS Sęculi.

[1] *IOsephus lib. 1. antiquit. cap. 14. Sem existimat fuisse tertiū Noë filium. Iaphet vero fuisse natu maximum. Et licet Genes. 5. scriptum sit: Noë genuit Sem, Cham, & Iaphet, & alijs locis primus numeretur in ordine; affirmant tamen aliqui Hebręorū id, propter eius dignitatē, tantum factum, vtpotè ex quo Christus genus duxit, fuisseque natu minimum: idq; hac ratione adstruunt, quod ferè semper minores natu in genealogia, & prędictionibus Saluatoris potissimū locum obtineant: vt de Isaac, Iacob, Ioseph, Manasses, Dauid, Salomon, D. Augustinus lib. 16. de ciuit. Dei, c. 2. Sem, Cham, & Iaphet historiam, de saluatoris vita ac morte interpretatur.*

[2] *Idem ait Hieronymus quæst. in Genesin. & epistola ad Euagrium affirmat, vsque ad sacerdotium Aaron, omnes primogenitos ex stirpe Noë, quorum series in hac secunda ætate describitur,*

bitur, sacerdotes fuisse, victimasque Deo immolasse, & hæc sunt primogenita, quæ Esau fratri suo Iacob vendidit Genes. 25.

[3] *Hieronymus epistola ad Dardanum, & ea, quæ est ad Euagrium sic inquit: prius Iebus, postea Salem, tertio Hierusalem, nunc Ælia. Ioseph lib. 7. antiquitat. c. 3. ait quosdam fuiße, qui dixerint, & iam Homerum poetam Hierosolymam hanc vrbem appellasse, quæ appellatio ei primũ à Dauid, expulsis de summa arce Iebusæis, est attributa. Verum hæc ciuitas postea, merito suo, vt rerum, ita nominum quoque, vagam volubilemque fortunam experta est. De quibus omnibus vide quæ illustrissimus Inicus de Mẽdoza, quem honoris causa nomino, eruditissimè in suo libro memoriali congessit.*

Anni ab orbe c.

[4] Arphaxad annorũ cxxxv. genuit Sala à quo antiqui Salamitæ vel * Medi. 2379 Genes. 11.

* Indi.

[4] *In editione* LXX. *interpretum dicitur Arphaxad genuisse Cainã, & Cainam Sala, quod Hebræi reijciunt; à quibus tantum decem generationes enumerantur à Noë vsq; ad Abraham; sicuti ab Adam, vsq; ad Noë. Beatus tamen Lucas c. 3. vndecim recenset; Cainam in hanc generationis seriem inferens; in hoc Græcorum, ad quos scribebat, exemplaria sequutus, quibus* LXX. *editio illis temporibus receptissima, & tantum nota erat. D. Hieronymus huius quæstio-*

Anni ab orbe C.

2643

nis difficultate penè obrutus, fatetur ingenuè, se, propter ingenij tarditatem, nodum hunc dissoluere non posse. Sic Beda prologo in acta Apostolorum; Augustin. libr. 2. contra epist. Parmen. Recentiores etiam grauitèr in hac quæstione se torquent, præsertim Lipomannus, Catena in Genes. Sixtus Senens. lib. 5. bibliothecæ, annot. 88. & lib. 7. hæres. 7. Et Hermanus Contractus, libello de sex ætatibus.

5 Sic rectè ni fallor ex Luca Tudensi hunc locũ restitui, quum antea legeretur: Samaritani vel Medi. Constat enim ex Josepho lib. 8. antiq. c. 12. Samaritas, à quodam Samaro, nomen sibi inuenisse.

genuit Heber, à quo Hebræi nũcupati sũt.

Heber annorum CXXXIV. genuit Phalec; cuius tempore turris Babel ædificata est, [6] factaq; linguarum diuisio. Huius turris altitudo [7] *quatuor milia dicitur tenere passuũ; paulatim * à latioribus in angustias coarctata; vt pondus imminens faciliùs sustentaretur. Describunt ibi templa marmorea, lapidibus pretiosis, auroque distincta, & multa alia, quæ videntur incredibilia. Hanc turrim [8] Nembrod Gigas construxit, qui post confusionem linguarum, migrauit inde ad Persas, eosq; ignẽ colere docuit.

*quinque milia, centum septuaginta quatuor.

* angustioribus.

Genes. 11. 2509 Sala annorũ CXXX.

6 A diluuio, vsque ad diui-

diuisionem linguarum, fluxére, secundum Hæbraicam supputationem, ducenti septuaginta duo anni; ex vnaque lingua Hebræa, 72. linguæ, vt ipsis Hebræis placet, factæ sunt: quod colligunt à capitibus familiarum, teste Augustino, lib. 16. de ciuitate Dei. cap 11.

7 *Locus hic in quibusdã mutilus videtur; sed qui facilè ex D. Hieronymo, vnde ad verbum desumitur, in integrum restitui poterit. Is igitur super Isaiam, cap. 14. ad illud: Perdam Babylonis nomen; Arx, inquit, idest capitolium illius vrbis, est turris, quæ ædificata post diluuium, in altitudine quatuor milia dicitur tenere passuũ; paulatim de lato, in angustias coarctata; vt pondus imminens faciliùs à latioribus sustentetur. Describunt ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque fulgentes, & multa alia, quæ videantur incredibilia. Iosephus lib. 1. antiq. cap. 9. huius turris altitudinem & latitudinem admirandam esse ait. Situm vrbis Strabo commemorat lib. 16. geographiæ; murorũ circuitum refert Herodotus quadringentorum octoginta stadiorũ fuisse. Multa de hac re ab alijs traduntur, qui græcas, latinàsque, scripsérunt historias.*

8 *Iosephus lib. 1. antiq. c. 9. ait, Nembrod fuiße nepotem Noë, ex filio Cham, turrimque eam Babylonis nomine vocatam, à confusione. Cæterum Genes. 10. dicitur Cham genuiße Chus, Chus porrò Nembrod; idque etiam habes 1. pa-*

Anni ab orbe C.

rali-

Anni ab orbe C.

ralipomen. cap. 1. Notà obitèr, quod de eo scribitur Genes. 10. Et erat robustus venator coram Domino, ab Augustino, de ciuita. Dei. lib. 16. c. 4. legi contra Dominum. Sic inquit intelligendus est Gigas ille venator contra Dominum. Quid autem significatur hoc nomine, quod est venator, nisi animalium terrigenarum deceptor, oppressor, extinctor? Alij volunt illud: coram Domino: hyperbolem esse, quod non fuerit sub cœlo quisquam ei æqualis potentia: vnde vertitur potẽs venatione corã Dño.

Genes. 11. 2905

Phaleg annorũ *cxxx. genuit Rehu. His temporibus primum templa constructa sunt, & quidã principes gentium, tanquam [9] Dij, adorari cęperunt.

[9] Hinc idololatria ortum habuit: Nam mortuo Belo, Ninus eius filius, in solatium doloris, statuam patri dicauit, & honores sacrificiaq; tribuit: Auctores sunt Hieronymus, in Oseam. c. 2. Egesippus de idolorũ origine. Fulgentius lib. 1. mytholog. Cyrillus lib. 3. contra Julianum.

Rehu annorũ CXXXII. genuit Seruch; [10] sub quo Scytharum regnum exortum est: vbi *primus regnauit *Tanaus.

[10] Quatuor regna vno ferè tempore exorta, Assyriorum, ab ortu, Sityoniorum ab occasu; Schytarũ, ab Aquilone; Ægyptiorum, à meridie. Eusebius auctor est. Sed Aßyriorum multo erat potentius, & sublimius cæteris,

* prius.

* Alij scribũt Taurus. Tu vide Herma. Contract.

* Cxxxiv. iuxta lxx. secũdũ Hebræos autem xxx. tantũ, vt constat ex Gene. 11. sed cum Isidoro facit Nicephorus.

cæteris, vt tradit Augustinus lib. 16. de ciuita. Dei cap. 17.

3035 Seruch annorũ CXXX. genuit Nachor. Ægyptiorum regnum sumit principiũ: vbi primus regnauit [11] Zoes. Genes. 11.

[11] Mineus dictus, auctore Herodoto, & Josepho lib. 8. antiq. cap. 6.

3114 Nachor annorum * LXXIX. genuit Thare, sub quo regnũ Assyriorum, Sicyoniorumq; exoritur. Sed primus in Assyrijs regnauit [12] Belus: quem quidam [13] Saturnum existimant: primusq; in Sicyonijs [14] Ægialeus, à quo Ægialea nuncupata est, quæ hactenus Peloponessus vocatur.

* Sic Nicephorus. Genes. 11. Secundum Hebraicam veritatẽ xxix. secundũ septuaginta clxxix.

[12] Ita Eusebius in chronico: Tharæ, inquit, anno vigesimo octauo Assyriorum Rex primus, Belus mortuus est, quem Assyrij Deum nominauerunt, & alij dicunt Saturnum: atque filio suo regnum tradiderunt: vocabatur autẽ Ninus. Et idem principio regni Aßyriorum: Primus omnium Asiæ, exceptis Indis, Ninus Beli filius regnauit annis 52. quẽ locum ita legi deprehendi in vetusto M. S. Eusebij codice: Primus omnis Asiæ, exceptis Indis, Ninus, Beli filius, regnauit. Eamque lectionem amplector, ex Augustino lib. 17. de ciuita. Dei. & ex ipso Eusebio lib. 10. de præparatione.

[13] Cicero lib. 1. de natura Deorũ physicam rationem, non inelegantem, inclusam in fabula Sa-

Anni ab orbe c.

turni ait, dicique Saturnum, quod annis saturetur.

* ædificati sunt.

[14] *Eusebius: Tharæ anno quadragesimo nono Sicyoniorum, in Græcia, regnauit Europs, defuncto Aegialeo: qui primus Sicyoniorum regnauit, ex quo territorium Peloponesiorum Aegialea vocabatur. Pausanias Corinthiacis, & Clemēs Alexand. Strom. lib. 1.*

Sic lxx. interpret. & Hebræi.

3184 Thare annorũ *LXX. genuit Abraham. Per idem tempus Ninus Rex Assyriorũ regnauit qui primus [15] bella instituit, & armorum instrumenta inuenit. Hac ætate magica ars, in * Perside, à Zoroaste Bactrianorum Rege, reperta est. A Nino Rege occiditur. * Muri quoq; Babiloniæ à Semiramide, Regina Assyriorum, *ædificantur.

* Persida.

* muriq́ue.

A diluuio, vsque ad natiuitatem Abrahę, anni DCCCCXLII.

Finitur secunda ętas per annos ter mille CLXXXIV.

[15] *Vide Eusebium, & Augustinum lib. 21. c. 14. ciuitat. & Iustinum initio historiæ. Post verba autem: armorum instrumenta, in vno ms. erant hæc, quæ sequuntur: Cuius vxor Semiramis Babyloniæ muros instaurauit. Ninus etiam bello vicit Cham, qui adhuc viuebat, & regnabat in Bactras; & dicebatur Zoroastes; idest magicæ artis inuentor, qui & septem liberales artes in quatuordecim columnis scripsit; septem æneis, & septem lateritijs.*

Tertia

Anni ab orbe c.	
3384	Genes.22.
3344	* genuit.
	* post luctã cum Angelo. Genes.32.

TERTIA ÆTAS.

ABraham annorum C. genuit Isaac, ex Sara libera. Nam primum ex ancilla Agar, * genuerat Ismael, à quo Ismaelitarum gens, qui postea Agareni, ad vltimum [1] Saraceni sunt dicti.

TERTIA ÆTAS.

[1] *POpuli Arabiæ, postea à Mahometo, Dei flagello, Saraceni dicti, is enim se Dei pphetã ambitiosè, & mendacitèr iactans, multos Asiæ, & Africæ populos ad fidei Christianæ defectionem commouit; quos falsa religione imbuens, Saracenos ex Dei præcepto vocari dicebat, à Sara legitima vxore Abrahæ, tanquam legitimos diuinæ promissionis hæredes. Et inde Saracenorum regnum sumit exordiũ, sub Heraclio Imperatore.*

Isaac annorum LX. genuit geminos, quorum primus Esau, à quo [2] Idumæi; secundus Iacob, qui cognominatus est * Israel; à quo & Israelitæ sunt nuncupati. Hoc tempore regnũ Græcorũ inchoat; vbi primus regnauit [3] Inachus.

[2] *Sic Genes. 36. Esau appellatur pater Idumęorum, & Eusebius in chronico. Hos Strabo lib. 6. ait populos esse inter Indiam, & Arabiam sitos; ad occasum, Casio monti proximos, & à Nabathęis ortos.*

[3] *Eusebius in chronico: Castor Chronographus de Arginorũ regno quod lo-*

Anni ab orbe c.

quitur, consequẽter persequemur: Reges Argiui ab Inacho, vsq; in Sthelenum, filium Crotopi:

* Augustin. lib. 18. c. 8. ciuitat. Euseb. chron.

quem locũ ex veteri m. s. ita corrige: Castor de Argiuorum regno ita loquitur: persequemur consequentèr Reges Argiuorum ab Inacho, vsque in Sthenelatum, &c. Pausanias etiam lib. 2. Corinthiac. Sthenelã filium Crotopi facit. De hac August. lib. 18. c. 8. ciuitat. Phorobas, inquit, Rex Argiuorum sextus fuit, & septimi Regis Triopæ filius Jasus, & Rex nonus Sthenelas, siue Sthenelus, siue Stenelus; variè quippe in diuersis auctoribus inuenitur. Hac August.

* Euse. chro. Isid. libro 5. etymol.

* xC. Genes. 25.

3435 [4] Iacob annorũ *xci. genuit Ioseph. His temporibus [5] Serapis Iouis filius Ægyptiorum Rex moriens, in Deos transfertur, & Memphis ciuitas in Ægypto conditur. Tunc apud lacũ *Tritonidem Minerua in specie virginali apparuit, quę plurimis claruisse ingenijs prædicatur. Hæc enim inuentrix fabricæ fuisse dicitur: clypeum, & arcũ hæc reperit: ordiri telam, & colorare lanas hæc docuit. Hac etiam ætate * Phoroneus Rex Inachi filius claruit, qui primus in Græcia leges, iudiciaq; instituit.

[4] *In alio m. s. erat Iacob annorum LX. verum mendosè, vt ex sacris litteris manifesta computatione colligitur. Nam Joseph de carcere eductus, vt Pharaoni Regi somniũ interpretaretur, annorum erat triginta;*

Princeps totius Aegypti constitutus, Genes. cap. 41. Idem, dum per fratres patrem accersiri iubet, annorum triginta nouem. Nam septem ab exposito somnio sterilitatis, elapsi fuerant, & secundo abundantiæ iam ferè exacto Iacob in Ægyptũ venit Genes. 45. & coram Pharaone respondit, se in centesimo trigesimo ætatis anno cõstitutum. Genes. 47. si itaq; subducamus xxxix. annos, à cẽtum triginta, remanebunt vtique nonaginta; & vnus anni, quos agebat Iacob, dũ Ioseph in senectute genuit. Clemens Alexandrinus lib. 1. Strom. Apis, inquit, Rex Argiuorum ædificauit Memphim, vt dicit Aristippus in primo Arcadicorum. Aristeas verò Argiuus dicit eum nominatum esse Sarapim; & eum esse, quem colunt Ægyptij. Nymphodorus autem Amphipolitanus, in tertio de legibus Asiæ, dicit, Apim taurum mortuum; & conditum loculo, qui Græcè dicitur, fuisseq; repositum in templo Dæmonis, qui colebatur: & hinc appellatũ fuisse Sorapim; & postea quadã eorum, qui illic habitabant, consuetudine; Sarapim: est autem Apis tertius ab Jnacho. qui locus ad verbum est apud Eusebium lib. 10. præparat. Vide Augustin. ex Varron. lib. 18. c. 5. ciuitat. Tacitum lib. 20. Et Julium Firmicum in erudito libello de mysterijs, & erroribus profanarum religionum.

* Ioseph vixit annos cx. Ex hoc tempore Græcia, [6] Argo re-

Anni ab or. C.

3545 * Genes. 6. Aug. lib. 18. c. 6. ciuitat. In alio m. est Ioseph annos cx. primogenito sub stitit viuens.

Anni ab orbe c.

* Euse. chro. & August. lib. 18. c. 9. ciuitat.

gnante, habere segetes cæpit, delatis aliũde seminibus.

[6] *Argus fuit quartus Argiuorũ Rex, filius Apis. Euseb. chron.*

3689 7 *Hebræorum seruitutis, in Aegypto, anni CXLIV. post obitũ Ioseph reperiũtur. His tẽporibus [8] Prometheus fuisse scribitur, quem fingunt fabulæ de luto formasse homines. Tunc etiã frater eius *Atlas Astrologiam reperit, motumq; cœli, & ratiõne primus considerauit. Tunc fuit & Mercurius, nepos Atlantis, multarum artium peritus. *Et ob hoc, post mortẽ, in Deos translatus. Hac etiam ætate primus * proclytus quadrigam iũxit, eodemq; tempore * Cecrops Athenas condidit, &, ex nomine Mineruæ, Atticos Athenienses vocauit. Iste etiam bouem immolans, primus in sacrificio, gentili ritu, Iouem adorari præcepit. Hoc tempore in Græcia Corinthus cõdita, ibiq; picturæ ars à Cleãthe reperta est. Tunc * primi Curetes, & Coribãtes modulatam in armis saltationem, & cõsonam inuenerũt. Tunc etiã fuisse scribit in * Thessalia sub Deucalione factum diluuium, & Phaẽtõtis fabulosum incendium.

* Hæbræorũ seruitus in Aegypto annos CXLIV. His, &c.

* primum. vide Euseb. chron.

* Atlas magnus est strologus habitus, Astrologiamq; reperiens, motum cœli. &c.

* Euse. chro. Clem. Alex. Stron. 1.

* & hic post.

* Procillus. alias, Trochilus. Eusebio. etiam Arogilus.

[7] *Ægyptiaca seruitus tribus modis supputari solet, iuxta tria diuersa temporum initia. Primò ab illa memorabili pro-*

missione,

missione, facta Abrahæ Genes. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrauero tibi. Ab hac igitur profectione Abrahæ, de Haran, in terram Chanaam, vsque ad exitum filiorũ Israel de oppressione, & dura seruitute Pharaonis, sunt anni 430. atque ità eos enumerat Paulus, ad Galat. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini eius, &c. Et paulo post: Hoc autem dico: *testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos, & triginta annos facta est lex. Et exodi 12. Habitatio autem filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta annorum, quibus expletis eodem die egressus est omnis exercitus. Illud verò obseruandum post illa verba: Qua mãserunt in Ægypto, in Græcis codicib. amplius legi, καὶ ἐν γῇ χαναάν, & notauit Augustinus, quæstionibus in exodum, expendens hunc locum; ita, vt tota illa peregrinatio, in terra Chanaan, & in Aegypto fuerit 430. annorum. Sic Cyrillus, & Rupertus. Secunda supputatio est ab eo tempore, quo Iacob cum filijs suis descendit in Aegyptum, in qua numerantur ducenti, & quindecim anni. Tertia & postrema à morte Ioseph, quo sublato fuit vera illa, & operosa seruitus, qua gens Hebræa exactionibus, iniurijs, persecutionibusque omnis generis attrita, tã dẽ diuino beneficio, duce Moyse, in libertatem aßerta est. Durauitque*

Anni ab orbe C.

per

Anni ab orb. C.

per annos 144. vt colligunt Eusebius in chronico, Augustinus lib. de ciuitat. 16. cap. 43. & quæstionibus in exodum. [8] *Clemens Alexandrin. lib. 1. Stromat. Tempore Pirepæ Prometheus, & Atlas, & Epimetheus. Eusebius à Prometheo ob id homines factos fuisse creditũ ait, quod cum esset sapiens, feritatem eorum, & nimiam imperitiam, ad humanitatem, & scientiam transfiguraret. Idem August. lib. 18. c. 8. ciuitat.*

[9] *Primus litterarum inuetor fertur fuisse Taautus, teste Eusebio, lib. 1. c. 7. præparat. verũ idem lib. 10. probat ab Hebræis repertam esse, & propagatam litterarũ inuentionem. Idem Isidorus lib. etymol. 1. c. 3. Hieron. præfat. in libros Regum. Theodor. super Genes. c. 5. in illud. Ambulauitq́ cum Deo, & non apparuit, de Enoch; inquit, quod primus litteras didicit, & primus descripsit cęlestia signa.*

* Exod. 16.

3729 *Moyses annos XL. in eremo rexit populum, de seruitute Ægyptia liberatũ. Hoc tẽpore Iudęi per Moysem simul cum lege, [9] & litteras habere cęperunt. Tunc tẽplum Delphis *constituitur: vitis in Græcia inuenitur.

3756

3796

Iosue successor Moysi regit populum annos *XXVII. His temporibus primus *Erichthonius, Atheniẽsium princeps, in Græcia quadrigam iunxit. [10] Othoniel annos XL. [11] Cadm⁹ regnat Thebis, qui primus Gręcas litteras *iuenit. Per idẽ

* Euse. chro. Niceph. Clemens Alex. 1. Stron.

* Vergil. 3. Georg. Primus Erichthonius currus, & quatuor aus' iũgere equos.

* cõstruitur.

* adinuenit.

tempus

Anni ab orbe. C.

tẽpus * Linus, & Amphion, primi tũc apud Græcos in musica arte claruerunt: [11] Idæique * Dactyli ferrum metallum in Græcia eodem tempore inuenerunt.

[10] *De eo Iudicum tertio. Iudæ autem iudiciũ Isidorus prætermittit, vel quia parum rexit populum; vel quia non fuit Iudex, sed dux belli tantum; vt est Judicum. 1. A Josepho lib. 5. cap. 7. Othoniel Cenes vocatur.*

[11] *Clemens Alexand. 1. Strom. Cadmus inquit fuit Phœnix qui Græcis litterarum inuentor extitit, vt ait Ephorus: Vnde etiam scribit Herodotus litteras appellatas fuisse Phœnicias. Alij autem dicunt, Phœnices & Syros primos excogitasse litteras. Hæc Clemens.*

[12] *De Idæis Dactylis Eusebi in chronicis: Idæi inquit Dactyli, his temporibus erant, qui ferrũ repererunt. Clemẽs Alexan. 1. Strom. Idæos Dactylos fuisse sapiẽtes tradit, inuentores litterarũ, & numerorum musicorum: propter quam, inquit, causam sunt appellati, qui sunt apud Musicos Dactyli. Phriges autem erant, & barbari Idæi Dactyli. Et paulo post Celmis & Dannaneus Idæis Dactylis ferrum primi inuenerũt in Cypro. Alius autẽ Idæus ferri inuenit temperaturam, fuerunt autem Idæi Dactyli Mineruæ filij, & solis; vel vt alij volunt Saturni, & Alciopes: qui alio nomine Coribantes appellãtur Vide Stephanum de vrbibus, & Scholia in Apollonium.*

* Euse. chro. sub anno. 3780. Linus e Thebis. ꝑ quo m. f. Linus Thebę*

* Euse. chro. Solinus c. de Creta & Suidas dictione *Ἰδαῖοι δάκτυλοι*.

Anni ab orbe c.

* c. 3. Iudicum Clem. 1. Strom. Euseb. chron.

3876 * Aod annos LXXX. His temporibus fabulæ fictæ sunt de Triptolemo, quod iubẽte Cerere serpentium pinnis gestatus,[13] * inde gentibus frumenta volãdo distribuerit. De Hippocentauris, quod equorum, hominumq; fuerint natura permixti; De cerbero tricipite inferorum cane. De Phryxo, & Helle eius * sorore: De Gorgone meretrice, quod crinita serpẽtibus fuerit, & aspicientes se conuertebat in lapides: De Bellerophõte, quod equo pennis volante sit vectus: De Amphione, quod citharæ cantu, lapides, & saxa commouerit.

* indi gentib' terris: forte legen. ex Aug. lib. 18. cap. 13. ciuit. Ex quo pleraq; hæc sumuntur & Euseb.

* c. 5. Iudicũ.

* in vno m.s. addit quod ariete vecti per aëra volauerint. lege: per mare tranauerint.

* coaptatis sicque August. libr. 18. c. 13. ciuitat.

[13] *Aliter Eusebius chronico: Triptolemus longa naui Eleusim veniens, ibi frumenta distribuit. Augustinus lib. 18. cap. 13. cum Isidoro. His temporibus fabulæ fictæ sunt de Triptolemo: qui iubẽte Cerere anguibus portatus alitibus, indigentibus terris frumenta volando contulerit.*

3916 * Debbora annos XL. Per idem tẽpus Apollo Citharam condidit, & medicinę artem inuenit. Fabula quoque tũc ficta de fabro Dędalo, & de Icaro eius filio; quod * aptatis sibi pẽnis volauerint. Hac ætate primus regnat Latinis[14] Picus qui fertur fuisse Saturni filius.

[14] *Sic Virgil. 7. Æneid. Fauno Picus pater isq; parentem. Te Saturne refert, tu sanguinis vltimus*

timus auctor. Aliter Eusebius quā Isidorus, qui Picum facit tertiū Regem Latinorum: Ante Æneam, inquit, Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerunt circitèr annis 150.

Anni ab orbe C.

3956 [15] * Gedeō annos XL. Hac ętate vrbs [16] Tyria construitur. Alter quoque [17] Mercurius lyram reperit, & Orpheo * tradidit. Hoc tempore * Philæmon primus apud Pythiū [18] chorum instituit. Tunc etiam dicitur fuisse magister Herculis, Thrax Linus, in arte musica clarus. Argonautarum quoque nauigatio tunc scribitur. * Reg. 8. Clemens Alex. 1. Strom. Euseb. chron. * dedit. * Phidamon Euseb.

[15] Post Debboram, alienigenæ Hebræū populum septem annis sibi subiecerunt; qui coniūguntur temporibus Gedeonis, ex Iudæorum traditionib. vt refert Euseb. chron.

[16] In oraculo Ezechielis de ea fit crebra mentio, & apud Melam lib. 1. cap. 12.

[17] Cicero lib. 3. de natura Deorū Mercurios quinque fuisse ostendit.

[18] Hieronymus epistola ad Dardanum tomo 4. de diuersis generibus musicorum instrumētorum. Antiquis temporibus, inquit, fuit chorus quoque simplex pellis, cum duabus cicutis æreis: & per primam inspiratur, per secūdam vocem emittit. Plura ibi habes de alijs instrumentis musicis, vt est, de organo, tuba, fistula, bōbulo, cithara, sambuca, &c.

3959 * Abimelech annos tres. * Iudicum. 9.

Anni ab orbe C.

Clem. Alex. 1. Strom. Achimelech.

tres. Iste septuaginta fratres suos interfecit. Hercules Ilium vastauit, & in Lybia Antheum *palęstricæ artis inuentorem interemit.

* palæstræ.

* Iudic. 10. Clem. Alex. Strom. 1. post Achimelech filiũ Bolcam fusce pisse principatum affirmat.

3982 [19]*Thola annos XXIII. Huius temporibus in Troia, post Laomedonta, regnauit Priamus. Tũc fabula ficta est de [20] Minotauro bestia labyrintho inclusa.

[19] *Iosephus lib. 5. antiq. cap. 12. post Abimelech Iair Galadinus suscepit principatum, prætermittens regnum Tholæ.*

[20] *Eusebius anno orbis conditi 3960. vt nunc legitur, ea, inquit, quæ de Minotauro dicũtur, quẽ Philochorus in secundo Attidis libro, scribit magistratum, Minois fuisse, Taurum nomine, inhumanum atque crudelem. Quo in loco corruptè est: magistratum Minois, pro magistrum militum, vt constat ex Plutarcho in Theseo, & Seruio apud Virgilium 6. Minos vero Rex à Græcis mirè celebratus fuit, quod cum Ioue per nouem annos familiariter esset versatus, vt refert Clemens Alex. Strom. 2.*

* Iudic. 9. Ioseph lib. 5. c. 12. Clemens Alex. prætermittit Iair.

4004 * Iair annos XXII. Per idem tẽpus Hercules agonem Olympicũ instituit. [21] Carmentis nympha latinas litteras reperit.

[21] *Carmentis Euandri mater, qui Romæ templum Panis, quod Lupercal appellatur condidit, vt testatur Clemẽs Alex. Strom. 1. inde Carmentalis porta, apud Virgil. Aenei. 8. Et Carmenta-*

lem

lem Romano nomine portam. Vide Seruium. Et Isidorum lib. 1. etymo. c. 3. Carmentis, inquit, dicta, quia carminibus futura canebat.

[illegible] be C.

4010 ** Iudic. 11. & 12.* ** Euse. cron. sub anno 4000.*

*Iephte annos VI. Huius tẽpore *Hercules quinquagesimũ secundum annum agens, ob morbi dolorem, sese flammis iniecit. Per idem tẽpus Alexander Helenam rapuit, Troianumq́; bellum decẽnale surrexit.

4017 ** Iudic. 12.*

[22] *Abesan annos VII. Amazones primum arma sumpserunt.

[22] *Sic est c. 12. Iudic. Iosephus lib. 5. antiq. c. 12. Absanis (habet) de tribu Iuda, ciuitatis Bethleem. Clemens Alex. 1. Strom. Abathan appellat. In Eusebij chronico est, Hesebon, vt in quibusdam Isidori exemplaribus.*

4025 ** Iudic. 12.*

[23] * Abdõ annos VIII. Huius anno tertio Troia capta est, & Æneas Italiam venit.

[23] *Refert Iudicum historia cap. 12. post Abesan, qui septem annis iudicauit Israel, successisse Aialon, siue Elon, qui iudicauit Israel decẽ annis. Post quem iudicauit Abdon annis octo. Verum Eusebius in chronico sequutus septuaginta, annos Aialonis reticuit, vt ipse testatur. Post Hesebon, inquit, in libro Hebraeorum fertur Judex Aialon rexisse populum annos 10. qui non habetur apud 70. interpretes. Idem Iosephus lib. 5. cap. 12. vocaturq́; ab eo Elon, de tribu Zabulon.*

Anni ab orbe c.

Sic Clemens 1 Strom. à quo appellatur Eglon.

* Iudic. 16.

4045 * Sampſon annos XX. Aſcanius Æneę filius [24] Albā cōdidit. Vlyſſis quoq; fabulæ ſiue Sirenarum eodē tempore fictæ ſunt.

[24] Liuius ab ſitu porrectæ in dorſum vrbis, longam Albam appellatam ſcribit. lib. 1.

* Sic Euſeb. & Nicepho. Aliter Ioſeph.

* 1. Regum. 4. & Ioſeph. lib. 5. antiq. c. 16.

* poſt annos 862. teſte Euſeb.

4125

4085 *Heli ſacerdos annos [25] XL. Arca teſtamēti ab alienigenis capitur [26] Regnum Sicyoniorum * finitur.

[25] Euſebius chron. Heli Sacerdos annos 40. In Hebręorum libro anni inueniuntur 40. In ſeptuaginta autem interpretatione 20. Ioſephus lib. 5. c. 6. quadraginta annos affirmat tenuiſſe principatum, vixiſſe vero nonaginta: Atque ita Clemens Alex. lib. 1. Strom.

[26] Finē accepit Regnum Sicyoniorum poſt 862. annos, vt Euſebius teſtatur: ita nullum in terra imperium excellens, florens, perpetuumq; eſt, quouſq; veniet ſęculum illud immortale, in illuminatione vultus Dei decoratum.

[27] Samuel, & Saul annos * XL. Lacedęmoniorum Regnum exoritur. Atq; in Gręcia [28] Homerus primus poeta fuiſſe putatur. A promiſſione Abrahæ, vſque ad Dauid, anni DCCCCXL.

Finitur tertia ętas per annos quater mille. CXXV.

[27] Ioſephus lib. 6. antiq. cap. 13. loquens de mor-

te

te Samuelis, qui præfuit inquit, populo solus, post mortem quidem Heli sacerdotis, annis duodecim: cum Saul vero Rege, annis decem & octo. Venerabilis Beda in libello de sex ætatibus: Samuel, inquit, annis duodecim, vt docet Iosephus. Saul primus Hebræorum Rex annis viginti. Et huius quia in canonica scriptura non habetur mentio, de antiquitatum Iosephi libris, tempus Regni notauimus. Clemens Alex. lib. 1. Strom. Samuelem viginti septẽ annis, cum Saul Regnum obtinuiße scribit, & mortuum esse duobus annis ante Saul. Chronicon Græcum m.s. vtrique annos viginti tribuit; ita vt Eusebius, & Isidorus non abs re tot etiam annos posuiße videantur.

[28] *Clemens Alexand. lib. 1. Strom. scribit Cratetẽ Grammaticum dixiße, Homerum fuisse circa reditum Heraclidarũ, hoc est octoginta annis post captam Troiam. Eratosthenes verò cẽtesimo anno post captam Troiam fuisse refert. Theopompus autem quingentis annis post eos, qui in Ilio militarunt vixisse aßerit. Alias de ætate Homeri opiniones vide eodẽ loco.*

Anni ab orbe c.

QVARTA ÆTAS Sęculi.

4165 * Dauid regnat annos [1] XL. Codr⁹ Atheniensium Rex sponte se, pro salute patriæ, hostibus offerens interimitur. Et Carthago a [2] Didone ædificatur, * prophetantibus in Iudæa [3] Gath, Nathan, & Asaphat.

* 3. Regum 2. 1. paralip. 29.

* prophetabant.

QVAR-

Anni ab orbe c.

Sic Clemens 1 Strom. à quo appellatur Eglon.

* Iudic. 16. 4045 * Sampson annos xx. Ascanius Æneę filius [24] Albá cõdidit. Vlyssis quoq; fabulæ siue Sirenarum eodẽ tempore fictæ sunt.

[24] Liuius ab situ porrecta in dorsum vrbis, longam Albam appellatam scribit. lib. 1.

* Sic Euseb. & Nicepho. Aliter Ioseph. 4125 4085 *Heli sacerdos annos [25] xL. Arca testaméti ab alienigenis capitur [26] Regnum Sicyoniorum * finitur.

* 1. Regum. 4. & Ioseph. lib. 5. antiq. c. 16.

* post annos 862. teste Euseb.

[25] Eusebius chron. Heli Sacerdos annos 40. In Hebręorum libro anni inueniuntur 40. In septuaginta autem interpretatione 20. Iosephus lib. 5. c. 6. quadraginta annos affirmat tenuisse principatum, vixisse vero nonaginta: Atque ita Clemens Alex. lib. 1. Strom.

[26] Finẽ accepit Regnum Sicyoniorum post 862. annos, vt Eusebius testatur: ita nullum in terra imperium excellens, florens, perpetuumq; est, quousq; veniet sęculum illud immortale, in illuminatione vultus Dei decoratum.

[27] Samuel, & Saul annos * xL. Lacedęmoniorum Regnum exoritur. Atq; in Gręcia [28] Homerus primus poeta fuisse putatur. A promissione Abrahæ, vsque ad Dauid, anni DCCCCXL.

Finitur tertia ętas per annos quater mille. CXXV.

[27] Iosephus lib. 6. antiq. cap. 13. loquens de mor-

te

te Samuelis, qui præfuit inquit, populo solus, post mortem quidem Heli sacerdotis, annis duodecim: cum Saul vero Rege, annis decem & octo. Venerabilis Beda in libello de sex ætatibus: Samuel, inquit, annis duodecim, vt docet Iosephus. Saul primus Hebræorum Rex annis viginti. Et huius quia in canonica scriptura non habetur mentio, de antiquitatum Iosephi libris, tempus Regni notauimus. Clemens Alex. lib. 1. Strom. Samuelem viginti septē annis, cum Saul Regnum obtinuisse scribit, & mortuum esse duobus annis ante Saul. Chronicon Græcum m.s. vtrique annos viginti tribuit; ita vt Eusebius, & Isidorus non abs re tot etiam annos posuisse videantur.

[28] *Clemens Alexand. lib. 1. Strom. scribit Cratetē Grammaticum dixisse, Homerum fuisse circa reditum Heraclidarū, hoc est octoginta annis post captam Troiam. Eratosthenes verò cētesimo anno post captam Troiam fuisse refert. Theopompus autem quingentis annis post eos, qui in Ilio militarunt vixisse asserit. Alias de ætate Homeri opiniones vide eodē loco.*

Anni ab orbe c.

QVARTA ÆTAS Sçculi.

4165 * DAuid regnat annos [1] XL. Codr[9] Atheniensium Rex sponte se, pro salute patriæ, hostibus offerens interimitur. Et Carthago a [2] Didone ædificatur, * prophetantibus in Iudæa [3] Gath, Nathan, & Asaphat.

* 3. Regum 2. 1. paralip. 29.

* prophetabant.

Anni ab orbe C. 4205

QVARTA ÆTAS Sęculi.

[1] LIbro 3. Reg. c. 2. dicitur in Hebrō regnasse septem annos, & in Hierusalem 33. qui collecti fiunt quadraginta, idem est. 2. paralip. c 9. Et Clemēs Alex. 1. Stro.
[2] Eusebius anno mundi 3980. ex sentētia Philostrati scribit, azaro, & Carthagine, Tyrijs Carthaginem fuisse cōditam. Idem tamē anno 4154. Carthago, inquit, condita est, vt quidam volunt à Carchedone Tyrio, vt verò alij à Didone filia post Troianum * excidiū annis 143.

* *aliàs bellum.*

[3] Sic Eusebius chronico. 2. paralip. dicitur, quod Asaphat cōstituitur princeps laudantium nomen Domini, & c. 29. quod hymnos composuit.

Salomō regnat [4] annos XL. Iste, quarto Regni sui anno, templum Hierosolymis ædificauit cōsummauitq; anno [5] octauo.

[4] Sic 3. Regum c. 11. & 2. paralip. cap. 9. Clemens Alex. 1. Strom. Iosephus autem lib. 8. c. 7. antiq. ait, eum regnaſse annis octoginta, vixiſse quatuor & nonaginta.
[5] Regum. 3. c. 6. ædificatam domum Domini dicitur annis septē. Idem Iosephus lib. 8. c. 4. Sed hic Isidorus Eusebium sequens, annum quartum Regni, quo cępit ędificare templum, connumerat cum septem. Beda ait annis septem ædificatur, octauo dedicatur.

4212 * Roboan regnat annos XVII. Regnum Israel a Iuda diuiditur:

* 3. Reg. 12. & 2. paralip. 12. & 13. Ioseph lib. 8. c. 8. Clemens. 1. Strom.

sub

Anni ab orbe c. 4266

ſub quo decem tribus à duabus, ſeparatæ ſunt;& Reges in [6] Samaria habere cęperunt. Hac ætate Samos* conditur,& Sibylla [7] Erythræa illuſtris habetur.

[6] Ibi primo regnat Jeroboam, de quo 3.Regũ. cap. 12. & 2. paral. 12. & 13.

[7] De Erythreæ Sibyllæ vaticinio, vide Auguſt. lib. 18.cap.23.ciuita.& Lactant.Firmian.lib.1. de diuinis inſtitutionibus.

4225 * Abia regnat annos tres: Sub quo Hebræorũ Pontifex Maximus [8] Abimelech inſignis eſt habitus.

[8] Abimelech erat filius Sadoc, vt Clemens Alex. eſt auctor Strom. 1.

* Aſa regnat annos XLI. [9] Prophetabant in Iudæa Achias, Amos * Iehu, Ioel, & Azarias.

[9] In alijs m.ſ. legitur, prophetabant in Iudæa Aggæus, & Iehu, Amos & Ioel, & Zacharias, & Micheas. Verũ aliorum codicum lectionem ſequi malo: Nam & Euſebius chronico: prophetabat, inquit Achias, Sameas; & is, qui fuerat apud altare Samariæ Iehu, Ioede, Azarias, qui & Anania. Idem ait ipſe Iſidorus lib. 5. etymol. cap. 39. Aggæus autem temporibus Regis Darij prophetauit, vt conſtat ex ipſius prophetia, cap. 1. Similiter & Zacharias, vt ipſe de ſe auctor eſt, prophetiæ ſuæ initio, & Euſebius in chronico, Hieronymus

etiam

* 3. Regum. 15. 2. paralip. 16.

* 3. Regum. 16. 2. paralip. 15.

* condita.

* 3. Regum. 15. 2. paralip. 13. Euſeb. Ioſeph. Beda. Verum Clemens Alex. huic annos 23. adtribuit aitque fuiſſe filium Sado.

* 4. Reg. 8. 2. paralip. 21.

* 3. Regum. 22 2. paralip. 2.

* 4. Reg. 8. 2. paral. 22.

* eius.

Anni ab orbe. C.

4299

4291

4300

etiam prologo eiusdem prophetiæ.

* Iosaphat regnat annos [10] XXV. Prophetabant Helias, & Helisæus, & [11] Abdias, Azarias, & Michæas.

[10] *In Clemente Alex. 1. Strom. scribitur, Iosaphat annos tantum regnasse quinque. Quo tēpore, inquit, prophetarūt Helias Thesbites, & Michaas, filius Jeble, & Adias filius, Ananiæ. De prophetis Isidorus lib. 7. etymol. c. 7.*

[11] *Hieronymus in prologo eius prophetiæ, ex Hebræorum scriptis colligit, hunc tempore Achab Regis Samariæ floruisse, centumq; prophetas, à persequutione impiæ Iesabelis, conseruasse, eosq; specubus inclusos pane, & aqua pauisse, vt etiā videre est. 3. Reg. c. 18.*

* Ioram regnat annos VIII. Prophetabant Helias, & Helisæus, & Abdias.

* Ochozias regnat annum I. Helias rapitur; * cuius [12] septem insignia miracula numerantur.

[12] *Heliæ Thesbitis, sacerdotis magni, insignia septem miracula hæc sunt. 1. triennij siccitate cælum clausit. 2. orauit rursum, & cælū dedit imbrem. 3. mortuum mulieris filium ad vitam reuocauit. 4. eius virtute hydria farinæ non defecit: vas olei perpetuo fonte manauit. 5. eius verbo ignis de cęlo super sacrificiū descendit. 6. duos quinquagenarios, cū militibus, cęlesti igne combussit. 7. Iordanē trāsiēs, tacta melotis abrubit, Isidorus lib. de vita, & morte sanctorum.*

Athalia

[13] * Athalia regnat annos VII.[14] Ionadab, filius Rechab, sacerdos clarus habetur, & [15] Ioiada Pontifex, qui solus, post Moysen, vixisse annos centum triginta perhibetur. XL. Zacharias propheta interficitur. Heliseus moritur: [16] cuius virtutes quatuordecim prædicantur. [17] Lycurgusq; legislator apud Græciā insignis habetur.

Anni ab orbe C. 4307

* 4. Reg. 11. 2. paral. 22.

[13] *Clemens Alex. lib. 1. Strom. Gotholia regnat octo annis: erat ex genere Achab.*

[14] *Jonadab fuit filius Semna, fratris Dauid. Regum. 2. c. 13. Et alius Ionadab, filius Rechab, qui vixit sub Jehu, & alijs Regibus. 4. Reg. 10. & Hieremiæ 35.*

[15] *Fuit Ioiada sacerdos bonus, & pietate vitaq́, innocentia insignis. De eo dicitur 2. paralipom. c. 24. quod mortuus est, quum esset* CXXX. *annorum.*

[16] *Heliseus Heliæ discipulus his miraculis claruit; primo Jordanem transitu suo diuisum refrenans, vndam retrò conuertit. 2. Aquas Hierico steriles, fecundas fecit. 3. Pueros insultantes sibi, bestijs vorandos tradidit. 4. Sterilem mulierem fecundauit. 5. Et eius filium suscitauit. 6. decem panibus plebem replefecit. 7. Naaman à lepra liberauit. 8. Lepra asper sit discipulum. 9. Ferrum aquis supernatare fecit. 10. Hostes Syriæ cęcitate percussit. 11. Incredulo mortem prædixit. 12.*

* Ioas regnat annos

4347

* 4. Reg. 12. 2. paral. 24.

Anni ab orbe C.

Hostem quadrigarũ fragore fugauit, obsidionẽq; dispersit. 13. Famem repulit. 14. Post mortem cadaueri vitam dedit. Sic ferè Isidorus lib. de vita, & obitu sanctorum patrum.

* 4. Reg. 14. 2. paral. 26. 4428 *[17] In vno m. s. est Lycurgusq; legislator Apollonius. Existimo legendũ legislator Apollinis: vt ita dictum accipiamus, quod quascunque leges Lacedęmonijs ferebat, id Apollinis instinctu facere se dictitaret. Vide Plutarch. in eius vita, Valerium Maximũ atque alios.*

* 4. Reg. 14. 2. paral. 25. 4376 * Amazias regnat annos [18] XXIX. Carthaginem hoc tempore quidam asserunt conditam: alij verò superius.

[18] Apud Clement. Alexand. 1. Strom. corruptè legi existimo: Amasias eius filius annis 39. pro 29. Nam ita Eusebius, Iosephus, Nicephorus, & alij.

[19] * Azarias annos LII. [20] Olympias primum Græcis instituitur. Agnus in Gręcia loquitur. Sardanapalus Rex sponte incendio concrematur. Assyriorũq; regnũ in Medos trãsfertur. Tũc Hesiodus poeta claruit. Atque Phidon Argiuus mensuras & pondera reperit; Osee, Amos, Isaias, & [21] Iona, in Iudæa, hac ætate, prophetantibus.

[19] In alio m. s. erat Ozias, quomodo & apud Nicephorum, & in chronico Græco, quod apud me est: rectè; sic enim etiã

appellatur lib. 2. paralip. cap. 26. & à Clemente Alex. 1. Strom. Ozias, inquit, sedecim annorũ erat, cum regnare cœpisset, & 52. annis regnauit super Hierusalẽ, fuitque leprosus. Idem annotauit Procopius Gazeus, in commentarijs, super Isaiam, ad titulum prophetiæ. Huius autem tempore regnum Assyriorum ad Medos translatum fuisse, tradunt Eusebius, Beda, Ado, Tudensis, alij.

[20] De tempore, quo prima Olympias fuerit cõstituta, à plerisque dubitatum est. Eusebius chronico, ex Africani sententia, scribit eam tempore Ioathan regis Hebræorum, primam numerari cœptam. Idem lib. 10. præparat. eã ad Isaiæ tempora trahit. Clemẽs Alex. 1. Strom. in 34. anno Nicãdri, primam Olympiadem cum alijs ponit. Chronicon nostrũ Græcum, omnium clarissimè ΝΑ ἔτει Ὀζίου τοῦ καὶ Ἀζαρίου βασιλέως Ἰούδα πρώτη Ὀλυμπιὰς ἐτέθη ὑπ' Ἰφίτου καθ' ἣν προεφήτευον Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμῶς Ὠσηὲ ὁ τοῦ Βεηρεὶ; Ἰωὴλ τοῦ Βαθουὴλ, Ὠδὴδ, καὶ Μιχαίας ὁ Μορασθίτης. *Quinquagesimo primo, inquit, anno Oziæ Regis Iuda, qui etiam Azarias appellatur, prima Olympias instituta est, sub Iphito: quo tempore prophetabat Esaias, filius Amos, Osee filius, Becri; Ioel, filius Bathuel; Oded, & Micheas Morasthites. Et mox* ἡ πρώτη ὀλυμπιὰς ἤρχθη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἥ τις ἐστὶ τετραέτηρις. *Prima Olympias apud Græcos incepit, quæ quatuor est annorum.*

[21] Hieronymus in prologo super Ionam, affirmat Ionam prophetasse tem-

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.

poribus Jeroboam, filij Ioas. Augustinus lib. 18. de ciuitat. c. 27. regnante Osia, prophetasse auctor est. Idem & Clemens Alex. 1. Strom. sicut Isidorus.

* 4. Reg. 15. 2. paral. 27.

4444 *Ioathan regnat annos XVI. Remus Romulusq; nascũtur, prophetantibus in Iudæa, Osee, Ioel, Isaia, & Michæa.

4460 Achas regnat annos XVI. Cuius temporibus Romulus Romã *condidit. Et [22] Sennacherib, Assyriorum Rex, decẽ tribus [23] ex

*Olympiad. 7. Diony. halic.

4489 Samaria, in Medos transtulit: atq; in Iudæam Samaritas accolas misit.

[22] *Quod hic Sennacherib tribuitur. 4. Reg. c. 17. & 18. & Tobiæ. c. 1. de Salmanasar dicitur, quem Eusebius vtroque nomine censeri ait: quum tamen Tobiæ 1. pater Salmanasar, filius Sennacherib dicatur. Iosephus lib. 10. antiquit. c. 1. patrem vocat Sennacherib Clemẽs 1. Strom. Salmanasar.*

[23] *Duæ voces: ex Samaria, à plerisque m.ss. deficiunt; non rectè, vt constat ex Adone, & Clemente, primo Strom. vbi ait Salmanasar, Regem Assyriorum transmigrare fecisse eos, qui habitabant in Samaria, ad Medos, & Babylonẽ.*

Ezechias regnat annos XXIX. sub quo prophetabant Isaias, & Osee. Hoc tempore *Romulus primus milites ex populo sumpsit, centumq; à populo nobilissimos viros elegit; qui ob *ęta-

* Liuius lib. 1. Euseb. Aurel. Dionys. halic.

* Liuius Victor Diony. halic. & alij.

tem

tem senatores, ob curam, ac solicitudinem Reipub. patres vocati sunt.

*Manasses regnat annos LV. per idem tempus Romanis præfuit Numa Pompilius; qui primus apud Romanos, Pontifices, & virgines Vestales instituit, falsorumq; Deorum numerositate ciuitatem impleuit.

24 Duos menses. in annum, Romanis, ad decem menses, adiecit: Ianuarium Dijs superis. Februarium Dijs inferis dedicauit. Tũc quoq; Sibylla Samia claruit.

24 *Sic Eusebius in chronic. Duos menses anno addidit, Ianuarium, & Februarium: cum ante hunc tantum decẽ menses, apud Romanos, fuissent: adeo, vt vltimus December diceretur. Capitolium quoq; à fundamẽtis ædificauit, & con-*
4544 *giarium dedit axes (lege asses) ligneos, et scorteos.*

4556 25 *Ammon regnat annos XII. Huius temporibus Tullus Hostilius, Romanorũ Rex, prior in Repu. cẽsum egit: quod adhuc per orbem terrarum incognitũ erat, primusq; purpura, & fascibus vsus est.

25 *Reg. 4. c. 21. viginti duorum annorum erat, quum regnare cœpisset, duobus quoque annis regnauit in Hierusalem, interfectus à seruis suis occubuit. Idem Clemens Alex. 1. Strom. & Iosephus lib. 10. c. 4. antiqui. qui eum vixisse quatuor & viginti annos, & in regno*

Anni ab orbe C.

*4. Reg 21. duodecim annorũ erat cum regnare cœpisset & 55. ann. regnauit ĩ Hierusalem. Idẽ 2. paralip. 33.

*4. Reg. 21.

Anni ab orbe C.

regno egisse duos ait. Nicephorus tamen vt Isidorus duodecim eius regni annos enumerat. Idē facit Eusebius 70. supputationē sequutus; cum ipse testetur, Hebręos tātum duos annos regni illius agnoscere, verum hę discrepantes sententię facilè conciliari poterunt, si decem annos, quibus Ammō cum patre regnauit, duobus iungas, quibus solus.

*4.Reg.22. 4588 [26] *Iosias regnat annos XXXII. [27] Thales Milesius, Philosophus Physicus claruit, qui defectibus solis acutissima perscrutatione comprehensis, Astrologiæ numerum primus inuestigauit, prophetantibus in Iudæa, Hieremia, Olda, & Sophonia.

[26] *Regum. 4. cap. 22. de Iosia Rege iusto, & æqui obseruātissimo habes. De eodem. cap. 25. dicitur: Non fuit similis illi, neque post eum surrexit similis; triginta vno anno regnauit in Hierusalem. Idem Clemēs Alex. 1. Strom. & Josephus lib. 10. cap. 6. Eusebius annum vnum addit, vt Isidorus*

[27] *Eusebius chron. agnosci ait Olympiade 36. Laërtius nasci eundem anno 1. Olympiadis 35. nescio quam bene vtrūq;. Plinium de his consule lib. 2. natur. historiæ. c. 12.*

*4. Reg. 23. 2. paral. 36. 4599 [28] *Ioachim regnat annos XI. Huius tertio anno Nabuchodonosor Iudæam captam tributariā fecit. Tunc Daniel, Annanias, Azarias, & Misael, in Babylone claruerunt.

[28] *Ante hunc regnauit Ioachas tribus mẽsibus, vt, prẹter sacras litteras, auctor est Eusebius, Iosephus, Nicephorus, Theodoretus, & chronicõ nostrum Grẹcũ. Hũc Eliachim vocat Hieremias; teste Anastasio; post quẽ successit Ioachim, qui alio nomine Eliachim dicitur, teste Iosepho, lib. 10. c. 7. antiquit.*

* Sedechias regnat ãnnos XI. Hũc Rex Babylonis, secundò veniens ad Hierusalem, cum populo captiuũ duxit, templo incenso, anno ædificationis suæ [29] CCCCLIV. Per idem tempus Sappho mulier in Græcia diuerso poemate claruit. Solõ leges Atheniensibus dedit. 4610 *4. Reg. 24. 2. paral. 26.*

A Dauid vsque ad trãsmigrationẽ Babylonis anni CCCCLXXXV. Finitur quarta ætas, per annos quater mille, sexcẽtos, & decem.

[29] *Eusebius 442. annos hic ponit ex sententia Clementis Alex. 1. Stro. Iosephus verò, lib. 10. c. 10. Templum concrematum, post quadringentos septuaginta annos, & menses sex, diesq́; decẽ. Niceph. in chronologia post annos 424. Anastasius 434. Ita sunt variẹ & discrepantes de temporibus sententiæ.*

QVINTA ÆTAS Sẹculi.

* HEbrẹorũ captiuitas annorũ [1] LXX. in quibus ignis ab altari Dei sublatus, & abscõditus in puteo, post septuagesimum regressionis suẹ annũ, 4680 *1. Machab. 2. c. 2.*

ad-

Anni ab orbe c.

Anni ab orb. C.

adsumitur inuictus viuus. Per idem captiuitatis tempus, Iudith historia conscribitur. Pythagoras quoque Philosophus, & Arithmeticæ artis inuẽtor; & Pherecides, historiarum primus scriptor, atq; Xenophanes, tragędiarum inuentor, insignes habentur.

4714

QVINTA ÆTAS Sęculi.

[1] *Ita est apud Ieremiam. c. 25. Seruient omnes gẽtes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. & c. 29. cum cęperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos. Paralipom. etiam 2. cap. 36. dicitur Cyrus dimisisse populum captiuum anno regni sui primo, ad explendum sermonem Domini, quem loquutus fuerat, per os Jeremiæ. Idem Esdræ lib. 1. c. 1. & 2. Idẽ Daniel c. 9. Iosephus lib. 11. c. 1. Nicephor. chronolog. Clemens Strom. 1. fuisse, ait hanc captiuitatẽ septuaginta annorũ, paucis exceptis, qui confugerũt in Ægyptum.*

Darius regnat annis [2] XXXIV. [3] Huius secundo anno Iudæorũ est resoluta captiuitas; à quo tẽpore in Hierusalem non Reges, sed Principes * fuerũt, vsq; ad Aristobulum. Tunc Romani, pulsis Regibus, Consules habere cęperunt.

* habuerunt.

[2] *Eusebius annis 36. Sic Herodotus, Nicephorus, & alij. Clemens Alexand. 1 Strom. quadraginta*

draginta sex numerat, qui ita colligit Regum Persarum tempora. Cyrus regnauit annis 30. Cambyses 19. Darius 46. Xerxes 26. Artaxerxes 41. Darius 8. Artaxerxes 42. Ochus vel Arses 3. ita, vt sint in vniuersum, anni 235. Alexander Macedo, extincto Dario Rege Persarum. Et inde ortũ habuit regnum Macedonum. Hæc Clemens; vnde apud eundem mẽdum in numeris esse existimo, quum ad annos ducentos triginta quinq; Persarum extendat imperium, quæ summa cum annis Regum non conuenit. Obserua hoc insuper loco alios præterea Reges ab Eusebio poni, sed reijci à Clemente, Isidoro, & alijs, quod menses dumtaxat aliquot regnarunt, vt Artabanus menses 7. Secũdus Xerxes menses 2. Sogdianus menses 8. vt etiam eandem ob causam à plerisque omittantur Imperatores Otho, Galba, Vitellius, vt notauit Plutarchus in vita Galbæ. De Regibus Persarum, vide Herodotum, & Tucydidem, & Methastenem. Hi non statuunt Imperiũ Cambysis ante Darium, aduersus quos est Plato lib. de legibus. Clemens, Iosephus, Orosius, & Nicephorus in chronolog. & consonum est sacris litteris, ex Esdra. 1. c. 2. & in annorum supputatione etiam discrepantes, & variæ reperiuntur sententiæ, vt cõstat ex Tertulliano aduersus Judæos.

Anni ab orbe C.

[3] *Ita Eusebius, & Clemens Alexan. 1. Strom. Josephus lib. 11. cap. 2. & 3.*

Anni ab orbe C.

4734 Xerxes regnat annis [4] xx. Æſchylus, Pindarus, Sophocles, & Euripides, Tragœdiarum ſcriptores, celebrantur inſignes. Herodotus quoq; hiſtoriarũ ſcriptor, & Zeuxis agnoſcitur pictor.

4793

[4] *Vide Ioſephum lib. 11. c. 5. Paulus Oroſius lib. 2. c. 9. annis 20.*

4774 Artaxerxes, qui & Longimanus, regnat annos XL. Eo regnante Eſdras ſacerdos incenſam à gentibus legẽ renouauit, & Nehemias Hieroſolymorum muros reſtituit. Ariſtarchus etiam, & Ariſtophanes, atque Sophocles, Tragædiarum ſcriptores habiti * ſunt. Hippocrates quoque medicus, ac Socrates Philoſophus, & Democritus claruerunt.

4833

*in alio m.ſ. Gratianus quoq; Comicus primus, & Hipp. &c.

Darius, qui & Nothus, regnat annis [5] XIX. Hæc ætas habuit Philoſophũ Platonem, & Gorgiam primum Rhetorem.

[5] *Ita Euſebius Tertull. aduerſus Iudæos, Nicephorus, Beda, & alij, Ado tãtum agnoſcit annos 18.*

Artaxerxes regnat annis [6] XL. Huius tẽpore Eſther hiſtoria docetur eſſe expleta. Plato quoque, & Xenophon, Socratici inſignes habentur.

[6] *Euſebius Nicephorus Tertull. aduerſus Iudæos Beda alij. Hic ab Hebræis Aſuërus dicitur à 70. interpretibus Artaxerxes cognomẽto Mne-*

mon,

mon, non Memnon, vt in Eusebio & alijs.

Artaxerxes, qui & Ochus, regnat annis [7] xxvi. Demosthenes orator primus agnoscitur, & Aristoteles Dialecticus prim⁹ prę dicatᶜ. Plato moritur.

[7] *Eusebius, Beda, & chronicon Græc. Niceph. 22. habet. Tertullianus aduersus Iudæos 24. Clemens Alexan. 3. qui hunc eundem cum Arse facit.*

Arses, Ochi filius, regnat annis [8] IIII. Xenocrates Philosophus illustris habetur.

[8] *Eusebius, Nicephor. Beda, Ado autem 3. dumtaxat ponit. Aliter Tertullian. aduersus Iudęos.*

[9] Darius regnat annis VI. Alexãder * Illyricos, & Thraces superans, dehinc Hierosolymã capit. Atq; templum ingressus, Deo hostias immolat. Huc vsque Persarum regnũ stetit. Dehinc Reges Græcorum incipiunt.

[9] *Iosephus lib. 11. c. 7. & 8. Diodorus Siculus lib. 17. Hic fuit Arsacis filius, Ochi nepos; cuius meminit Quintus Curtius Plutarchus, Arianus; breuitèr omnes, qui res Alexandri Magni memorię tradiderũt. Tertulliano, & Curtio hic Melas cognomento dicitur; Codmanus primum appellatus Iustin. lib. 10.*

Alexander Macedo regnat annis [10] v. Hu-

Anni ab orbe c. 4869 4859 4863 4874

* Illyrios.

Anni ab or- bi.c.

ius enim quinq; anni postremi in ordine temporum numerantur, quibus monarchiam Asię, destructo Persarum regno, obtinuit. Nam septem eius priores in Persarum Regibus supputantur. Dehinc Alexandriæ Reges incipiunt.

10 *Sic Iosephus & ipse in etymologia lib. 5. Tertullianus annos 10. Nicephorus in chronico, sublato Dario, regnasse ait annos 6. rerumq; poti-*
4914 *tum, ante Darij mortem annis 12. mortuum in Babylone ętatis anno trigesimo quinto, vel vt alij trigesimo sexto, octodecim igitur annis ex Anastasij sententia Regnum obtinuit. Atque ita Clemens Alexand. 1. Strom. qui ita Macedonũ reges enumerat Alexander annis regnauit 18. Ptolemæus Lagi F. 40. Ptolemæus Philadelphus 27. Euergetes 25. Philopater 17. Epiphanes 24. Philomater 35. Fuscon 29. Lathurus 36. Dionysius 29. Cleopatra 22. Postquam fuit regnum Cappadocum octodecim dierum. Fiunt ergo simul coniuncta Macedonum tẽpora anni trecenti duodecim, dies octodecim. Hęc Clemens. Tertullianus lib. aduersus Iudæos aliter.*

Ptolemæus, Lagi filius, regnat annis XL. 11 *Hic Iudæam capiens, plurimos Hebręorum in Ægyptũ transtulit. Hoc tempore Zeno Stoicus, & Menãder Comicus, & 12 Theophrastus Philosophus claruerunt.

*Euse. chron. Niceph. Epiphan. Clem. 1. strom.

Anni ab orbe C.

runt. Per idem tẽpus Machabæorum liber inchoatur primus.

[11] *Fusè de hac re habes apud Iosephum lib. 15. c. 19. & Zonarã tom. 1.*
[12] *Apud Euseb. in chronic. ita habes Theophrastus Philosophus agnoscitur, qui à diuinitate loquendi, vt ait Cicero, nomen accepit. Theodorus Atheneus agnoscitur. Ubi nota corruptè legi Athenaus pro Atheus: ἄθεος enim dictus fuit vt constat ex Laërtio in Aristippo.*

4952 Ptolemæus Philadelphus regnat annis xxxviii. Hic* Iudæos, qui in Ægypto erant, absoluit, & vasa sancta Eleazaro Pontifici restitués, Septuaginta interpretes pe- tijt, ac diuinas scripturas in Grçcũ eloquiũ [13] transtulit. Per idem tempus Aratus Astrologus agnoscitur, atque argẽtei nũmi Romæ primum [14] * cuduntur.

*constituuntur.

* Omnia ex Euse. chron. Vide etiam Ioseph. libr. 12. Antiq Iudaic c. 2.

[13] *De hac re an. 70. interpretes fuerint Spiritu Dei afflati nec ne est quęstio inter Augustinum & Hieronymum. Vide Augusti. lib. 18. c. 42. & 43. ciuitat. & Hierony. in proęmio Paralip. & in epist. ad August. Consule etiam Iustin. in apologetico Tertulli. aduersus gẽtes. Ioseph. lib. 12. c. 2. Philonem denique Iudæum in vita Moysis.*
[14] *Eusebius chron. Argenteus nũmus primum in vrbe figuratus vel lego signatus.*

4978 Ptolemęus Euergetes regnat annis * xxvi.

* Sic Euseb. Nice. horus vero. xxv. ve

Sub

Anni ab orbe c.

Tertullia. & Clemens. Epiph. 24.

Sub quo Iesus, filius Sirach, sapientiæ librum composuit.

4995 Ptolemæus Philopator regnat annis* 17. Ab isto Iudæi prælio victi, LX. millia armatorum corruerũt. Per idẽ tẽpus Siciliã Marcellus Cõsul obtinuit.

* Sic Clem. Euseb. Nicephor. Tertull. Ado. Epiphan. autem xxi.

5019 Ptolemæus Epiphanes regnat annis* 24. Huius tempore gesta sunt, quæ secundi libri Machabæorũ historia continet. Hac ætate Romani victos Græcos liberos esse iusserunt, dicẽtes, impium* est, seruos esse, apud quos Philosophia primum* orta est, magistra morum, inuentrix liberalium disciplinarũ. Peridem

*Ita Clemẽs Tertull. Euseb. & alij. Niceph. 27. Epiphan. 22.

* esse.

* inuenta.

5054 tempus [15] Ennius, primus poëta latinus, insignis, Romæ* celebratur.

*Sic Euse. Niceph. Ado. & alij.
*est celebratus.

[15] *Locum de Ennio, qui apud Eusebiũ corruptus est, obitèr emendare libet. Sic enim nunc legitur: Ennius poëta septuagenario maior, articulari morbo periјt, sepultusq; est in Scipionis monumento, via Appia, intra primum ab vrbe miliarium. Quidam ossa eius Rhodiã ex Ianiculo trãslata affirmant, vbi pro, Rhodiam, substituo Rudias; fide M. scripti codicis adiutus; reiq; veritate id ita cogente; fuit enim Ennij patria Rudiæ, vetus Apuliæ oppidum, teste Mela lib. 2. Post Bariũ, inquit, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ; quò eius ossa translata verisimile est.*

Ptolemæus Philometor regnat annis * 35. [16] Hunc Antiochus prælio superauit, & Iudæos

Iudæos varia calamitate oppressit. Per idẽ tempus Scipio Africam vicit. Terentius Comicus claruit.

[16] Leguntur hæc Machabæorum 2. vbi Antiochus radix peccati appellatur.

Ptolemęus Euergetes regnat annis [17] xxix. Hoc tempore *Consule Bruto, Hispania à Romanis obtenta.

[17] Ita Eusebius, Niceph. Epiphanius, & alij Tertullia. 21. Hic Clementi Fuscon est. Malè in lib. etymologiarũ D. Isidori Parisijs anno 1580 impresso, Euergetes, annis 24. dumtaxat regnasse scribitur.

5100 Ptolemæus Soter regnat annis * xvii.

Varro, Ciceroq; nascuntur. Thraces Romanis subijciuntur.
5110 Ptolemæus Alexãder regnat annis * x. Syria, per Gabiniũ ducem, in Romanorum dominium transijt. Poëta quoque * Lucretius nascitur, qui postea se furore amatorio interfecit.
5083
5118 Ptolemęus Cleopatrę filius regnat annis 8. Per idem tẽpus [18] Plotius Gallus Romæ latinam Rhetoricã docuit primus. Tũc quoque Sallustius Historiographus nascitur.

[18] De hoc Eusebius in chronic. Plotius inquit Gallus primus Romæ latinam Rhetoricam docuit, de quo Cicero sic refert: memoria teneo primum latinè docere cœpisse Plotium quendam In m.ss.

Anni ab orbe c.

* Epipha. 12.
*Euse. chron.
* Procõsule.
* Sic Euseb. Niceph. vero ann. 16. mens. 6. Epipha. ann. 15.

Anni ab orbe C. *m.ss. est amplius memoria teneo pueris nobis primum, &c.*

5148 Ptolemæ[9] Dionysius regnat annis * xxx. Pompeius, Hierosolyma capta, Iudæos Romanis* tributarios * fecit. Per idem tempus Cato Philosophus *claruit; Virgilius nascitur Mantuæ; Horatius Venusij. Tunc etiam [19] Apollodorus præceptor Augusti, clarus habetur, & Cicero laude oratoria celebratur.

* Epipha.31.

* Xiphil. in Pompeio.
* effecit.

* agnoscitur. est vero hic M. Portius, Cato, Stoicus philosophus.

[19] *Apollodorus Pergamenus Græcus orator præceptor Claudij & Augusti, vt constat ex Suetonij Octauio.*

5150 Cleopatra regnat annis [20] 11. Hæc * Ptolemæi Regis Ægyptiorum fuit filia, & fratris Ptolemæi soror, & coniux effecta: Quem dum fraudare regno voluisset, tempore belli ciuilis, in Alexandria occurrit Cæsari, vrbem obsidenti, & [21] per speciē, atq; stuprū, regnum sibi, & necem Ptolemæo, apud Iulium impetrauit. Atque Alexandriæ regnum, tertio anno regni Cleopatræ, per Iulium Cæsarem, in ditionem Romanorum trāsit.

* Auletis. auctore Strabone lib. 17.

[20] *Eusebius annos 22. habet, & Plutarchus in Antonio, & Nicephorus, & alij. Epiphanius amplius ponit 32. Isidorus duos tantum ponit. Nam Julius Cæsar tertio Cleopatræ regni anno, solus post occisum à spadonibus Alexandrini*

Regis Pompeium, obtinuit quidquid Romano parebat Imperio. Indeq; Alexandrinum regnum in Romanorum ditionem transijt, vt idem infra affirmat, idem est apud Tudensem, in C. M. s. & ideo hunc annorum numerum placuit retinere, quem etiam etymologiarum. m. s. codd. habent. Idq; exigit locus in Tiberio vbi dicitur Christus passus annis peractis à principio mundi 5229. à qua supputatione Eusebius ipse tantũ duos annos discrepat.

[21] *De Cleopatra sic ferè Xiphilinus, ex Dione, in Iulio Cæsare: Cleopatra, inquit, forma pulcherrima fuit, tum vero flore ętatis, & facundia omnibus pręstans; eratq; apud omnes, quibus cum versabatur, gratiosa. Et paulo post de Cæsare loquens; Ipse Ægyptum in suam potestatem ditionemq; redegit, traditaq; Cleopatræ, cuius causa bellum gesserat.*

Anni ab orbe C.

5155 Caius Iulius Cęsar regnat annis [22] v. Hic anteà Consul creatus, Gallias obtinuit: de Britannia triumphauit: postremùm ciuili bello aduersus Pompeium adhibito, monarchiam totius Imperij obtinuit. Ex cuius nomine sequentes Imperatores Cęsares * vocati sunt.

* appellati.

A transmigratione Babylonis vsq; ad natiuitatem Domini nostri Iesu Christi, anni DLXXXVII.

Finitur quinta ætas per annos quinquies mille centum, quinquaginta quinque.

* sexaginta nouem. Est autem locus Danielis. c. 9.

Anni ab orbe C.

[22] *Eusebius annos quinque ponit, & menses 7. Nicephorus annos 4. menses 7. sic etiam chronicon Græcum. m. s. & Beda, nisi quod pro mensibus 7. tantum 6. habet. Clemens 1. Strom. annis 3. dumtaxat mensibus 4. diebus 5. imperasse scribit.*

SEXTA ÆTAS Sęculi.

* Octauian*.

5211 * OCTAVIVS [1] Augustus regnat annis [2] LVI. Iste in Imperio, post Siculum bellum, triũphos tres egit, Dalmaticũ, Asiaticum, postremò Alexandrinum aduersus Antonium, inde Hispanum: Deinde terra mariq; pace toto orbe parta Iani portas *clausit. Sub cuius Imperio * septuaginta hebdomadæ, [3] in Daniele scriptæ, cõplentur, & cessante regno, & sacerdotio Iudæorum, Dominus Iesus Christus in Bethleem Iudæ, ex virgine nascitur, anno regni eius XLII.

* in alio m. s. additur, & obserauit, verum glossema.

SEXTA ÆTAS Sęculi.

[1] *Augusti nomen inde sumptũ ait Suetonius in Augusto, quod loca religiosa, & in quibus auguratò quid consecratur, augusta dicantur, ab auctu, vel ab auiũ gestu, gustuve. Dio etiam in Monarchia, Augustum dictum ait, quasi qui hominum naturam excederet, propterea quod ea, quæ sacrosancta, & in maximo honore sunt,*

augusta

augusta esse dicuntur: quamobrem, inquit, eum Græci σεβαστὸν nominabant, scilicet cultu, & honore dignissimum. Cuius nominis appellatio, quemadmodum Imperatoris, ad cæteros, qui eum subsequuti sunt, pertinuit, propter summum, & amplissimum eorum Imperium.

2 *Sic Eusebius, Victor, & alij Nicephorus, & Cassiodorus menses sex adijciũt Clemẽs 1. Stro. ann. 46. menses 4. die 1. Dion mortuus est, inquit 14. Calend. Septembris, quo die primum Consul factus fuerat, vixitque annos septuaginta quinque, menses decem, dies 26. Erat enim nono calendas Octobris natus. Regnauit, postquam victoria potitus est apud Actiũ, quatuor & quadraginta annos, diebus tredecim exceptis. verũ Eusebius, & Isidorus eius Imperium numerãt à morte Iulij Cæsaris.*

Anni ab orbe C.

3 *Locus est insignis Danielis 9. quem Tertullianus aduersus Iudæos multo alitèr interpretatur, quam cæteri chronographi sic enim inquit: A primo anno Darij debemus computare, quãdo hanc visionem vidit Daniel. Videamus igitur anni quomodo impleantur, vsque ad aduentum Christi. Darius enim regnauit annis 19. Artaxerxes regnauit annis 40. Deinde Rex Ochus, qui & Cyrus, regnauit an. 24. Argus anno vno. Alius Darius, qui & Melas nominatus est, annis 22. Alexander Macedo annis 10. Deinde, post Alexandrum, qui & Medis & Persis regnarat, quos reuicerat,*

Anni ab orbe C.

& in Alexandria regnum suum firmauerat, quando & nomine suo eam appellauit. Postea regnauit illic in Alexandria Soter annis 35. cui succedit Philadelphus, & regnauit annis 38. Huic succedit Euergetes annis 25. Deinde Philopator annis 17. Post hunc Epiphanes, annis 24. Item alius Euergetes, ann. 27. Soter ann. 34. Ptolemaeus an. 37. Cleopatra annis 20. mēsibus 5. Item adhuc Cleopatra cōregnauit sub Augusto annis 13. Post Cleopatrā Augustus alijs annis 48. Nam omnes anni Imperij Augusti, fuerunt anni 56. Videamus autem quoniam quadragesimo & primo anno Imperij Augusti, quo post mortē Cleopatrae imperauit, nascitur Christus. Et superuixit idē Augustus, ex quo nascitur Christus, annis 15. Et erunt reliqua tēpora annorum in diem natiuitatis Christi anni 41. Efficiuntur autem anni 437. mēses 5. Vnde adimplentur 62. hebdomadae, & dimidia, quae efficiūt annos 437. menses 6. in diem natiuitatis Christi. Et manifestata est iustitia aeterna, & vnctus est sanctus sanctorum, id est, Christus, & signata est visio & prophetes, & dimissa sunt peccata, quae per fidem nominis Christi, omnibus in eum credentibus, tribuuntur. Et infra.

Itaque ostendentes & numerum annorum, & tempus 60. duarum & dimidiae hebdomadarum adimpletarum, tunc venisse Christum, id est, natum, videamus quid aliae

Anni ab orbe C.

7. & dimidiæ hebdomades, quæ sunt subdiuisæ, in abscisione priorũ hebdomadarum, in quo actu sint adimpletę. Post enim Augustum, qui superuixit post natiuitatẽ Christi, anni 15. efficiuntur, cui succedit Tiberius Cæsar, & imperium habuit annis 22. mensibus septem, diebus viginti: huius quinto decimo anno imperij passus est Christus, annos habẽs quasi 30. quũ pateretur. Item Caius Cæsar, qui & Caligula, annis 3. mensib. 8. duobus 13. Tiberius Claudius annis 13. mensibus 7. diebus 20. Nero Cæsar annis 11. mensib. 9. diebus 13. Galba mẽsibus 7. diebus 6. Otho mensib. 3. diebus 5. Vitellius mensibus 8. dieb. 10. Vespasianus anno primo imperij sui debellauit Judæos, & fiunt anni 42. mẽses 6. Nam imperauit annis 11. atque ita in diem expugnationis suæ Iudæi impleuerunt hebdomadas 70. prædictas in Daniele. Igitur expletis his quoqȝ temporibus, & debellatis Judæis, postea cessauerunt illic libamina, & sacrificia, quæ exinde illic celebrari non potuerunt. Nam & vnctio illic exterminata est, post passionem Christi. Erat enim prædictum exterminari illic vnctionem, sicut est in Psalmis prophetatum. Exterminauerunt manus meas, & pedes. Quæ passio huius exterminij intra tempora 70. hebdomadarum perfecta est sub Tiberio Cæsare, Coss. Rubellio Gemino, & Rufio Gemino, mense Martio, temporibus Paschæ, die 8. Calendarum Aprilium, die

prima

Anni ab orbe C.

prima azymorum, quo
agnum vt occiderent ad
vesperam, à Moyse fue-
rat præceptum. Itaq; om
nis synagoga filiorũ Is-
rael eum interfecit, di-
cẽtes ad Pilatum, quum
vellet eũ dimittere: San-
*guis huius super nos, & *
super filios nostros, & si
hunc dimiseris, non es
amicus Cæsaris: vt adim
pleri poßent omnia quæ
de eo fuerant scripta.

Hæc Tertullianus, ve-
rum Clemens Alex. 1.
Strom. existimat, natum
Dominum nostrum 28.
anno Augusti, cum pri-
mum iuberet cẽsum, de-
scriptionemq; fieri, heb-
5234 *domadasq; Danielis, ita*
ferè connumerat, vt Ter
tullianus, paßumq; Chri
stum, quinto decimo an-
no Imperij Tiberij dum
ageret annum 30. quam
uis in annorum compu-
tatione discrimen est, in-
ter eos, Eusebius vero ab
vtroq; dissentit, & 19.
anno imperij Augusti
existimat Danielis Va-
ticinium in Hircano vl-
timo Iudæorum Sacer-
dote completum, & heb-
domadas facere annos
483. Ita in annorum
ratione nihil est constãs,
neq; certum. De hac re
vide etiam Augustinum
lib. de ciuitat. Dei 18. c.
34. & Cedrenũ in com-
pend. & inter nostros
neotericos Finum, atque
Galatinum, & Burgen-
sem Hispanũ in doctis-
simo Scrutinio scriptu-
rarum.

Tiberius,[4] filius Augusti, regnat annis [5] XXIII. Iste, dum per cupiditatem [6] Reges ad se venientes non remitteret, multæ gẽtes à Romano imperio recesserũt. [7] Hu-

Anni ab orbe C.

ius decimo octauo regni anno Dominus * crucifixus est, annis peractis, à principio mũdi, quinquies mille ducẽtis, viginti nouẽ.

* Eutropius & Eusebius chron.

4 *Adoptione intellige. Erat enim filius Liuiæ vxoris ipsius, & Caij Drusi Neronis.*

5 *Sic Eusebius vel 21. (inquit) vt aiunt nonnulli. Nicephorus, Orosius, Victor, Cedrinus, Tertullian. aduersus Iudæos ei tãtum annos 22. tribuit mẽses 7. dies 20. Dion Nicæus annos 22. mẽses 7. dies 5. Sic Zonaras nisi quod dies. 7. habet.*

6 *De hoc ita Eusebius in chron. Tiberius multos Reges ad se, per blãditias euocatos, nũquam remisit; in quibus Archelaum cappadocem, cuius in prouinciam versam Mazacam nobilissimam ciuitatem Cæsareã appellari iussit: Lege vero ex m.ss. Cuius regno in prouinciã verso, &c. Hac de re scribunt Tacitus, & Diõ in Tiberio.*

* Lege Dionem in Tiberio.

7 *De die & anno mortis Christi, variæ sanctorum sunt sententiæ, vt apud Tertullia. aduersus Iudæos, Clementem, & Eusebium, cæterosq; antiquos patres, quæ omnia Onufrius, Panuinus, Augustinianus in vnũ collegit eleganti edito Scholio, lib. 2. commentorum in Fastos.*

5238 Caius [8] Caligula regnat annis [9] IV.* Hic auaritia, crudelitate, & luxuria sæuus fuit, atq; in Deos se transferẽs, in templo Hierosolymorum * statuam Iouis Olympij, sub nomine suo poni iussit.

* Ioseph. antiq. lib. 18 c. 15. & belli Iudaic. lib. 2. c. 7.

*Eufe.chron. | *Anni ab orbe C.*

iussit. Per idem tempus [10] * Matthæus Apostolus euāgeliū primus in Iudęa scripsit.

[8] *Dion in Tiberio Caligulæ cognomen propterea huic datum scribit, quod quum fuisset magna ex parte in exercitu educatus, caligis militaribus pro vrbanis vteretur. Augustum etiam Cæsarem Caligam, à militibus per illusionem, ab vsu caligatum, vocatum fuisse testatur Dion in Augusto.*

5252 [9] *Eusebius, Clemēs, Nicephorus, & Cassiodorus ann. 3. menses 10. Josephus lib. 2. belli Judaici c. 10. ponit ann. 3. menses 6. Alitèr lib. 19. antiquit. c. 2. Extinctus est (inquit) Caius quarto imperij sui anno, minus mēsib. quatuor Tertull. aduersus Iudęos an. 3. mēs. 8 dies 13. ponit.*

[10] *Græcè ne, an Hebraicè scripserit Matthæus quęri solet. Hieronymus in catalogo. Hebraicum, inquit euangelium eius habetur vsque hodie in bibliotheca Cæsariensi. Idem lib. 3. contra Pelagian. Similiter Eusebius lib. 3. histori. eccle. c. 18. & lib. 4. c. vltimò. Naziancen. etiàm Jrineus & Nicephorus. c. 45. lib. 2. testantur eum patrio sermone euãgelium suum scripsisse.*

Claudius regnat annis [11] XIV. Eo regnāte Petrus Apostolus, cōtra Simonem Magū, Romā pergit. [12] Marcus quoque Euangelista Alexandriæ Christū prædicans, Euangelium scripsit.

[11] *Nicephorus agnoscit annos dūtaxat 13. mensem 1.*

ſem 1. Epiphanius annos totidem menſes 2. Ioſephus lib. 20. c. 10. antiq. imperaſſe ſcribit annis 13. menſibus 8. diebus 20. Sicut Dion & Zonaras. Suetonius ſimpliciter ait, eũ decimoquarto imperij anno exceſſiſſe. Euſebius & Caſſiodorus numerant annos 13. menſes 9. dies 28. Tertullianus annos 13. menſes 7. dies 20. Clemens 1. Strom. annos.

[12] *Euſebius lib. 2. hiſtor. Eccl. hiſtor. c. 5. & 16. Nicepho. lib. 2. cap. 15. & 16.*

Nero regnat annis [13] XIV. Hic iniuriæ, crudelitati, & luxuriæ deditus, * retibus aureis piſcabatur: [14] matrem & * ſororẽ proſtituit, & interfecit. Senatum multum extinxit: multas Reipubl. prouincias, & vrbes amiſit: vrbem quoq; Romam incendit, vt Troiani excidij imaginem ſpectaret. Huius temporibus Simõ Magus, cum altercationem propoſuiſſet, cum Petro, & Paulo, Apoſtolis, dicens ſe quandam virtutẽ eſſe Dei magnam, medio die, dum ad patrem volare promittit in cęlum, à Dęmonibus, à quibus in aëre ferebatur, adiurante eos Petro, per Deũ; paulo vero orante, dimiſſus crepuit: [15] Ob cuius necem à Nerone Petrus crucifigitur, Paulus gladio cęditur. Hac tẽpeſtate Perſius Poëta moritur. Lucanus quoque, ac [16] Seneca pręcepto Neronis interficiuntur.

Anni ab orbe C.

5266

* Sueton. Euſeb. chron.

* F. ſororem patris, ex Euſeb. chron. Hęc erat Domitia: ex Dione.

Ann ab orbe C.

[13] *Sic Eutropius, Sueto. chronicon Grecum, Ado, alij, Eusebius ann. 14. mens. 7. diebus 28. Epiphan. ann. 13. mens. 7. diebus 27. Nicepho. an. 13. mens. 1. Dion Niceus vixisse ait ann. 30. regnasse 13. mens. 8. biduo minus. Paulus Orosius lib. 7. principatum inquit adeptus est, mansitq; in eo annis non plenis 14. Tertullianus contra omnium sententiam undecim tantum annos mens. 9. dies 13. ponit. Cassiodorus annos 13. mens. 7. dies 27.*

[14] *Dion in eius vita existimat eum non habuisse consuetudinem cum matre Agrippina, sed cum alia huic simili, ad quam alludens, dicebat, se cum matre consuetudinẽ habere. De matris morte Dion copiosè, & Sueto.*

[15] *Ita Nicephorus lib. 2. c. 36. Chrisostomus lib. 1. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. Res gestas Petri cum Simone Mago conscripsit Linus Tuscus.*

[16] *Mores & mortẽ Senecæ ita describit Dion in Nerone nescio an verè & vtraq; maximè aliena fuisse à viro philosopho: quum enim Tirannidem, inquit, improbaret, Tyrãni præceptor erat, quumq; insultaret ijs, qui cum principibus versarentur, ipse à palatio non decedebat. Assentatores detestabatur, quũ ipse Reginas coleret, & libertos: Diuites reprehendebat, is, cuius facultates erant aureorum tricies centena milia: quiq; luxum aliorum damnabat, quingentos tripodas habuit de ligno cedrino, pedibus eburneis, similes et pares inter se, in qui-*

bus

Anni ab orbe C.

bus cœnabat. Mortuus denique est, cõtra quam philosophum dicebat, animo abiecto, atque imbecillo.

[17] Vespasianus regnat annis [18] x. Iste in disciplina militari strenuus multas prouincias, quas Nero amiserat, bellando Reipub. restituit. Immemor offensarum fuit; conuicia in se dicta leuitèr tulit. Huius secũdo anno Titus Hierosolymã cepit, atq; subuertit: vbi [19] vndecies cẽtena millia Iudæorum fame & gladio perierunt. Sed & præter hos quoq; centũ millia publicè venundata. 5276

[17] *Ante Vespasianũ imperauerũt, Galba, Otho, & Vitellius annũ vnum menses 9. teste Eusebio: qui propterea forte etiã ab Isidoro omittuntur, & ab Orosio; quod Plutarchus in Galba hos nõ tam Romani Imperij, quàm comediæ cuiuspiã fuisse Imperatores scribat. Ex Dione, Galba imperauit mẽses 9. dies 13. Otho dies 90. Vitellius annum vnum dieb. decem exceptis: ex Clemente vero Galba menses 7. dies 6. Otho menses 5. diem vnum, Vitellius menses 7. diem vnum.*

[18] *Eusebius, Nicephor. chronicon Græcum, & Cassiodorus annis 9. mẽs. 11. dieb. 22. Epiphanius annis 9. mens. 7. diebus 12. Dion annis 10. diebus sex minus, sic & Zonaras Orosius nono principatus anno profluuio mortuũ scribit. Tertullianus ait annis 11.*

Anni ab orbe C.

regnaſſe. Cedrenus annis 10. diebus 8.

[19] *Sic Euſebius: Titus Iudæa capta, & Hieroſolymis ſubuerſis, ſexcenta millia virorũ interfecit. Ioſephus vero ſcribit vndecies centena millia fame, & gladio perijſſe, & alia centum millia captiuorum publicè venundata, hęc Euſebius.*

in imperio tantæ bonitatis fuit, [21] vt nullum omnino puniret, ſed conuictos aduerſus ſe coniurationis dimitteret, atque in eadem familiaritate, qua antea habuerat, retineret. Huius etiã inter omnia fuit illud celebre dictũ, [22] perdidiſſe diem, quo nihil boni fecerat.

5278 Titus regnat annis [20] II. Iſte in vtraque lingua tanto facundiſſimus extitit, vt cauſas latinè ageret, poëmata, & tragędias gręcè componeret: tanto autem bellicoſiſſimus fuit, vt in * oppugnatione Hieroſolymorum, ſub patre militãs, * duodecim * propugnatores, duodecim ſagittarum confoderet ictibus. Porro

[20] *Suetonio & Dioni regnauit annis 2. mẽſibus totidem diebus 20. Euſebio annis 2. menſ. 8. Eutrop. ann. 2. menſ. 8. diebus 20. Nicephoro, Caſſiodoro, Bedę & alijs annis 2. menſ. 2. Epiphanio ann. 2. menſ. 2. dieb. 2. cum Iſidoro Oroſius facit lib. 7. Zonaras ponit annos duos ſex dieb. minus. Cedrenus ann. 3.*

[21] *Dion in huius vita: Titus, inquit, non modo*

Sena-

* expugnatione.

* Sueton ſeptem.

* pugnatores, in alio m. ſ. Verum illa lectio, ex Sueton. confirmatur.

Senatorem, quam diu principatum tenuit, nullum interfici iussit, sed nec alius quisquam sub eius imperio morte affectus est. De crimine impietatis nunquam cognouit, neque permisit alijs, vt cognoscerent: Nemo enim, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quod nihil ago, quod reprehendi mereatur: Ea vero quæ falso de me dicuntur, prorsus negligo.

[22] *Suetonius memorabilem, inquit, meritoque laudatam vocem dedit: Amici diem perdidi.*

Domitian⁹ frater Titi regnat annis [23] XVI. Hic post Neronē secundus, superbia execrabilis, [24] Deum se appellari iussit, [25] christianos persequi paganis instituit. Sub quo Apostolus Ioannes in Pathmos insulam relegatus, apocalypsim scripsit. Iste multos Senatorum in exilium misit, ac peremit; *cūctos quoque, qui de genere Dauid erant, interfici iussit; vt nullus Iudæorū, ex regali superesset origine.

[23] *Eusebius annis 15. mensib. 5. sic Epiphanius Cassiodorus, & Niceph. Suetonius simpliciter decimo quinto imperij anno mortuum asserit, sicut Orosius. Dion Nicaeus regnauit, inquit, annis 15. diebus 5. Zonaras annis 15. mensib. 11.*

[24] *Eusebius: Primus Domitianus Dominum se, & Deum appellari iussit. Idem Dion, Suetonius pari, inquit, arrogantia, cum procuratorū suorum nomine formalem*

Anni ab orbe c.

*Euse chron: Orosius lib. 7.

5294

Anni ab orbe C.

lem dictaret epistolam, sic cępit: Dominus, & Deus noster sic iubet: vnde institutum post hac, vt ne scripto quidem, ac sermone cuiusquam, appellaretur alitèr.

[25] *Hac fuit secunda ecclesiæ persequutio; prima enim fuit sub Nerone. de qua Eusebius lib. 3. historiæ eccles. cap. 13. & Aug. lib. 18. c. 52. de ciuit. Dei, & Paulus Orosius lib. 7. & Alex. Monachus libello* εἰς εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου σταυροῦ, *qui in bibliotheca mea est nondum editus.*

5295 Nerua regnat anno [26] 1. Vir imperio moderatus, æqualem se & [27] communem omnibus prębuit. Huius * tēpore Ioānes Apostolus ab exilio Ephesum * redijt, atque efflagitatus ab Asiæ Episcopis, euangelium nouissimus edidit.

* tēporibus.

* redit.

[26] *Eusebius anno vno mensibus 4. Sic Nicephorus, Cassiodorus, Epiphanius, Clemens, & Zonaras. Diō Eutropius Beda, Ado, & alij 9. dies adijciunt.*

[27] *Mores huius eleganter Xiphilinus ex Dione depingit: statuas, inquit, aureas, aut argenteas sibi fieri vetuit, bonaq; quæcunque adhuc inuenta sunt in palatio, restituit ijs, quibus ea Domitianus, per iniuriam ademerat. Ciuibus Romanis, qui in summa forent egestate, agrum dedit, ad aureorum sexcenta millia; eius agri emptione, diuisioneq; quibusdam viris Senatorij ordinis imperata. Quūq; egeret pecūnia, magnum numerum vestium, mul-*

taq;

Anni ab orbe C.

taq; vasa argentea, atq; aurea, & reliquam supellectilem, non modo de priuatis suis, sed etiã de principalibus rebus, multa etiam prædia, multasque domos, atque in summa omnia, præter ea, quę necessaria erãt, vendidit. Neque verò in pretijs harum rerum sordidus, sed in hoc ipso benignus erga multos & liberalis fuit. Hæc Dion qui & alia adiungit quæ summam huius viri moderationem arguunt.

Traianus regnat annis [28] x i x. Iste mirabili virtute Romanũ imperium, vsque in orientem, lõgè lateq; * produxit. [29] Babyloniam, & Arabiam cepit, & vsque ad Indiæ fines, post Alexandrũ, accessit, [30] liberalis cũctis atque tranquillus. Cuius inter alia dicta illud fertur, egregiũ, vt dum * interrogaretur, quod nimium circa omnes communis esset, respondit, talẽ se Imperatorem esse priuatis, qualem sibi Imperatorem priuatus optasset. Simon Cleophas, Hierosolymorũ Episcopus, huius tempore crucifigitur, & requiescit Ioannes Apostolus.

5314

* F. argueretur.

* reduxit.

[28] *Sic Epiphanius, chronicon Græcum, Orosius, cum alijs. Eusebius ann. 19. mens. 6. vt Nicephorus, & Zonaras, Clemens, Strom. ann. 19. mens. 7. diebus 15. A Dione, Eutropio, Beda, Cedreno, & Adone ponuntur anni 19. mens. 6. dies 15. vt & à Cassiodoro.*

[29] *In alio m.s. erat Asiam,*

Baby-

Anni ab orbe C.

Babyloniam, & Arabiam cepit. Eusebius ita: Traianus, victo Rege Decebalo, Daciam fecit prouinciã. Heberos Sauromatas Afraënos (lege Adiabenos) Arabes Bosphoranos, Colchos in fidẽ accepit, Seleuciam & Ctesiphontem & Babylonem occupauit. Quod autẽ pro Afraënos Adiabenos legam facit Dion apud Xiphilinum, qui ait hunc Adiabenem omnẽ, quæ pars Assyriæ ad Ninum pertinuit, in potestatem suam redegisse. Fuit autem Traianus, vt est apud Xiphilinum, à Nerua Cæsar & Imperator factus; quum tamen ipsi propinqui non deessent. Neque enim ille cõiunctionem sanguinis antepo∫uit publicæ vtilitati: Neq; rursus eum deterruit quod Traianus homo Hispanus, nec Italus erat, nec Italicus, quodque ante eum nemo alterius nationis Imperium Romanorum obtinuisset, de Traiano præter alios ex antiquis scripsere: Dion, Sextus Aurelius, Eutropius, Sextus Rufus, Ammianus Marcellinus li. 14. Plinius in panegyrico, & lib. 1. epistolarum.

39 *Postquam (inquit Dion) Romam venit multa fecit ad emendandum, corrigendumq; statum Reipubl. atque in gratiam bonorũ, quorum in primis curã gessit: nam ciuitatibus Italiæ multa largitus est, ad educationem liberorum in quos magna beneficia contulit. Et mox: Traianus, inquit, nulli inuidebat, perdebatque neminem: bonos omnes ornabat honoribus, & dignitatibus augebat; ex*

quo fiebat, vt neque timeret quenquã, nec haberet odio. Nullam fidem habebat calumniatorib. nulla ira tenebatur, abstinebat ab aliena pecunia, non minus quam ab iniquis cædibus, magnos sumptus fecit, belli pacisq; temporibus multa eaque apprimè necessaria ædificauit. Lege apud eundem plura, quæ huius viri mores vitamque commendant.

[31] Adrianus regnat annis [32] XXI. Iste Traiani gloriæ inuidens, prouincias oriẽtis Persis reddidit, & Euphratem * fluuium finem imperij Romani posuit. Idem quoq; Iudæos secũdò effectos rebelles subiugat, vrbemq; Hierosolymã restaurat, eamq; ex suo nomine [33] Æliã vocat. Per idem tẽpus Aquila Ponticus, Interpres secũdus post septuaginta, oritur: Et [34] Basilides Heresiarcha agnoscitur.

Anni ab orbe C.

5335

* flumen.

[31] *De hoc ita Spartianus, Origo Imperatoris Adriani vetustior à Picentibus, posterior ab Hispaniensibus. Siquidem Adria ortos maiores suos, apud Italicam Scipionũ temporibus resedisse, in libris vitæ suæ Adrianus ipse commemorat. Adriano pater Ælius Adrianus, cognomento Afer, fuit consobrinus Traiani Imperatoris, mater Domitia Paulina Gadibus orta. Dion, quod erat municeps Traiani dicit.*

[32] *Sic Eusebius, Orosius, Nicephorus, alij. Dion, & Zonaras. ann. 20. mens. 9. Eutropius ann.*

Anni ab orbe C.

21.mens. 10. dieb. 20. & ita Cassiodorus, nisi quod diem aufert. Libellus de vitis Imperatorum ann. 21. mens. 11. vt Spartianus, Cedrenus ann. 24.

33 *Dion Æliam, inquit, Capitolinam appellauit, & Coloniam deduxit: & vbi templũ Dei fuerat, alterum Ioui ædificari curauit, Iudæis grauiter ferentibus; quod externæ gentes in sua vrbe habitarent, sacraq́; peregrina in ea fierent.*

34 *De Basilide hæretico Euseb. lib. 4. histor. eccles. c. 7. & Ireneus lib. 1. c. 27. Augustin. de hæresibus. Nicephorus diuersis in locis.*

5357 Antoninus Pius regnat annis [35] XXII. * Iste propter clementiam tale cognomentum accepit, quia in

*Iste ob hoc tale cogno. &c. Vide Orosium. lib. 7. c. 9.

omni regno Romano, cautionibus incensis, cunctorum debita relaxauit: vnde & pater patriæ appellatus est. Iste primus imperium * Romani orbis, cum Antonino Iuniore, æquata potestate, diuisit. Eo regnante [36] Valentinus, & Marcion, hæresiarchæ produntur, atque Galenus medicus, Pergamo genitus, Romę clarus habetur.

* Romanæ vrbis.

35 *Sic Epiphanius Eusebius vero ann. 23. mens. 3. Orosius & ex eo Ado Viennensis annis 20. & non plenis tribus imperasse tradunt, Eutropius 23. integros agnoscit, vt chronicon Græcum. Nicephorus 22. tantum mens. 3. Libellus de vitis Imperatorũ nupèr sub Aurelij Vi-*

ctoris nomine Antuerpiæ editus 20. duntaxat agnoscit, contra Xiphilinus ex Dione 24. & cum eo Cedrenus.

[36] *Fortè legendũ ex Eusebio, & Paulo Orosio lib. 7. cap. 9. Valentinus & Cerdo magister Marcionis. Quamuis cõstat ex eodem Eusebio lib. 4. histor. eccles. c. 10. Marcionem & Cerdonem, eodem tempore Romæ peruersa sua dogmata dissẽminasse.*

[37] *Hic cognomento Philosophus fuit vir bonus, vt ait Dion, quippe in quo nihil ficti, simulatiq; inesset. Hũc Orosius annis 14. tantum imperasse ponit. Euseb. Beda, & Ado an. 19. mens. 1. Niceph. an. 19. mens. 2. Zonaras ann. 19. dieb. 11. Cedrenus 19. dies omittit.*

[38] *De hac hæresi vide Eusebium lib. 4. c. 27. histor. eccles. & Irenęum lib. 1. aduersus hæreses c. 9. dicunturque Encratitæ quasi continentes postea Seueriani à Seuero Tatiani successore appellati. De quibus vide præterea Nicephorum lib. 4. eccles. histor. cap. 4. & cap. 11.*

Anni ab orbe c.

5375 [37] Antoninus * minor regnat annis XVIII. Hic ad Parthos profectus, Seleuciam Assyriæ vrbẽ, cum quadringentis millib. hominum cepit: De Parthis & Persis triũphauit. Eo regnãte * Mõtanus Cataphrygarũ auctor, & Tatianus, à quo hæresis [38] Encratitarum, exorti sunt.

* Iunior.

* Vide Euseb. lib. 4. cap. 27. hist. eccles. & lib. 5. c. 15. & 17.

5388 Commodus regnat annis [39] XIII. Iste luxuriæ multæ fuit. Sub hoc * Theodotiõ Ephesius,

* Theodotion Ephe-

sius,& Aquila ponticus, vterque Iudæus proselita, Eufeb. hift. eccleſ. lib.3.c 8.

Anni ab orbe C.

ſius, interpres tertius apparuit, atq; Irenęus Epiſcopus Lugdunēſis, doctrina habetur inſignis.

39 *Sic Euſebius, Oroſius, Herodianus, Beda, Nicephorus, alij. Eutropius verò ann. 12. menſ. 8. Dion ann. 12. menſ. 9. dieb. 14. vt Clemens & Zonaras, Cedrenus. 14. dies omittit.*

5407

5389 Ælius Pertinax regnat anno [40] 1. [41] Hic, ſupplicante Senatu, vt vxorem Auguſtam, & filium Cæſarem faceret, renuens, ait ſufficere ſibi debere, qđ ipſe imperatet inuit⁹.

* Euſeb. lib. 6.c.13.eccle. hiſt. De origine.c.2.eodem lib.

[40] *Euſebius, Epiphanius, Nicephorus & alij 6. tantū menſes ponunt Eutropius 81. dies Dion 57. vt etiam Zonaras, & Cedrenus.*

[41] *Ita Euſebius ſed aliter Capitolinus: Pertinax, inquit, neq; vxoris Auguſtæ appellationem recepit, & de filio dixit quum meruerit.*

[42] Seuerus Pertinax regnat annis [43] XVIII. Iſte multa bella feliciter geſſit: Parthos vicit, Arabiá obtinuit, [44] Britanniam bellando recepit, litterarum & Philoſophiæ ſcientiam habuit. Huius tempore [45] Symmachus, interpres quartus, agnoſcitur, * Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus virtutibus plurimis celebratur: Tertullianus * Afer in eccleſia illuſtris habetur: Origines Alexandriæ ſtudijs eruditur.

* inſignis habetur.

[42] *Ante Seuerum Pertina-*

tinacem, Ponendus erat Didius Saluius; Iulianus, qui vt tradit Dion, imperauit dies 66 seu, vt Eutropius, & Orosius, mens. 7.

[43] *Sic Euseb. Epiphanius. Nicephorus alijque penè omnes. Eutropius ann. 18. mens. 10. Dion annis 17. mens. 8. dieb. 3. Zonaras in Dione annos legis 16. in diebus & mensibus ei alioqui par. Cedren. ann. 17. mens. 8.*

[44] *Tempore Titi Cn. Iulius Agrippa primus Romanorũ Britanniã circonfusam vndique mari cognouit Dion in Tito.*

[45] *De Symmacho. Eusebius lib. 6. ecclesiast. histor. c. 13. vbi de Narcisso, & origine celebris fit mentio.*

Antoninus [46] Caracalla, Seueri filius, regnat annis [47] VII. Hic impatiens libidinis fuit: Nouercã suam vxorem duxit. Nihil memorabile gessit. Huius tẽpore in Hierico quinta editio diuinarum scripturarũ inuenta est; cuius auctor non apparet.

Anni ab orbe C.

[46] *Antoninus Caracallus dictus, vt scribit Dion, quod proprium genus indumenti excogitauit in modum penulæ, Id barbarum discissumque, & consutum erat ex multis partibus, eoque indutus erat semper, ex quo Caracallus cognominatus est; iussitque militibus, vt se eodem genere vestis induerent, vide Eutrop. & alios. Nouerca eius appellabatur Iulia, ex Eusebio & Dione, & alijs.* 5414

[47] *Sic Epiphanius. Nicephorus, & alij. Spar-*

Anni ab orbe C.

tianus et Cedrenus ann. 6. ut & Eusebius, cum Eutropio. Orosius in imperio mansisse ait annis non plenis 7. Dion 6. mens. 2. diebus aliquot.

5415 Macrinus regnat anno [48] 1. Hic cum filio regnans, nihil memorabile temporis breuitate gesserunt. Nam

5419 post annum vnum, seditione militari, pariter [49] interfecti sunt.

* Hic Pseudantoninus, Heliogabalus, Sardanapalus dictus & postea Tiberinus.

*peremptus.

[48] *Ita Eusebius, Niceph. Orosius, alij. Dion & Zonaras anno 1. mens. 2. tribus diebus exceptis, Eutropius an. 1. mens. 2. pessimè Cedrenus ann. 8.*

[49] *Eusebius chronico: Macrinus occiditur in Archelaide: Herodianus in Chalcedone Betyniæ urbe. Verũ Dion de eius morte sic habet: Chalcedonem nauigauit, ibique remansit: eò venere milites missi à Pseudantonino; à quibus cõprehensus perductus est in Cappadociam: vbi postquam intellexit filium suum captum esse, deiecit se ex vehiculo (nec enim vinctus erat) fregitq; humerum: nec ita multo post occisus est.*

*Aurelius Antoninus regnat annis [50] 4. Hic dum obscenissimè viueret, & ipse [51] tumultu militari * interemptus est. Cuius temporibus sexta editio inuenta est Nicopoli: Sabellius hæresiarcha oritur.

[50] *Ita Eusebius, Nicephorus, Orosius alij: Eutropius ann. 2. mens. 8. Dion ann. 3. mens. 9. dieb. 4. Herodianus ann. 6. Zonaras & Cedre.*

ann. 3.

ann. 3. mens. 9. dieb. 4.

[51] *Eusebius chronico: Antoninus Romæ occiditur tumultu militari cũ matre Semasyra, Semiamira, Lampridius, Soëmida, Herodianus, Semea, Eutropius.*

Alexander regnat annis [52] XIII. Hic [53] Persas gloriosissimè vicit: ciuib. fauorabilis fuit. Huius tẽporibus Origenes Alexãdriæ claruit, & Romæ Vlpianus insignis Iurispe-ritus.

[52] *Sic plerique omnes. vnus Herodianus annos 14. Eutropius ann. 13. dies 8. Cedrenus an. 13. mens. 8. Zonaras 10. tantum annos habet.*

[53] *Euseb. in chron. Alexander Xerxem Regem Parsarum gloriosissimè vicit vbi ex Lampridio & Herodiano Artaxerxem videtur legendum, sicut & in Orosio, & Cassiodoro.*

Anni ab orbe C.

Maximin⁹ regnat annis [54] III. Iste primus 5435
ex militari [55] corpore, absque decreto Senatus, Imperator efficitur, & Christianos 5432
[56] persequitur.

[54] *Sic Eusebius, Niceph. chronicon Græcum, & alij. Eutropius an. 3. & diebus aliquot. Zonaras & Cedrenus, nescio quo modo, ann. 6.*

[55] *In alio erat militari Cohorte, verum cẽsui legendum ex militari corpore authoritate Eusebij, sic enim inquit, primus ex corpore militari & aliorum codicum.*

[56] *De hac persequutione præter alios scribit Haymom lib. 6. c. 7. & Alexander*

Anni ab orbe c.

xander Monachus περὶ εὑρέσεως σταυροῦ.

5441 Gordianus regnat annis [57] VI. Hic rebellâtes Parthos, & Persas afflixit. Rediês victor de Persis, fraude suorũ interiit. Huius temporib. [58] Zepherinus, testimonio spiritus sâcti in specie columbæ super caput eius descendêtis, Romæ episcopus ordinatur.

[57] *Ita Eusebius, Niceph. Paulus Eutropij interpolator, Orosius atque alij omnes.*

[58] *In alio m.s. est Flauianus, verum id lego Zepherino accidisse apud Eusebium lib. eccles. histor. c. 21. & apud Nicepho. lib. 5. c. 26. Idem etiam Fabiano euenisse refert Aymon lib. 6. cap. 10. In m.s. etiam vbi Flauianus legitur post directionem ordinatur, adijcitur: Licet quidam hoc verius de Sepherino adfirment.*

5448 Philippus regnat annis [59] VII. Iste primus inter Imperatores credidit Christo. Huius etiã primo anno millesimus annus Romanæ vrbis fuisse docetur expletus.

[59] *Sic Eusebius, Nicephorus, Orosius, Cedrenus aliiq; penè omnes. Zonaras à quibusdam traditum ait annos 5 im perasse à nonnullis 6. et totidem menses.*

5449 Decius regnat anno [60] I. Huius temporibus S. Antonius monachus in Aegypto docetur exortus: à quo primum monasteria condita sunt.

Sic

Anni ab orbe C.

[60] *Sic chronicō Græcum m.s. Eusebius vero, Nicephorus, Ado, & alij annum vnum ponūt, & 3. menses. Eutropius ipsum cum filio imperasse tradit biennio: Orosius triēnio: Cassiodorus biēnio mensibus 4.*

Gallus & Volusianus eius filius regnāt annis [61] 11. [62] Nouatus, Cypriani Episc. Presbyter, Romā veniēs, Nouatianam hæresim condidit.

[61] *Beda ac ceteri ferè omnes. 4. menses adijciunt. Nam quod in Nicephoro leguntur imperasse vno dumtaxat anno, & mensibus 4. sine mendo non puto, vt liquet ex enumeratione Consulum, apud Cassiodorum.*

[62] *De Nouato Hæretico scribit Eusebius lib. 6. eccles. histor. cap. 33. & Pacianus epistola tertia ad Symphor. & Socrates lib. 4. c. 23. qui in cōcilio Romano condemnatur, vt constat ex Eusebio lib. 6. c. 39. Theodor. lib. 3. Cypria. lib. 2. epist. 1. & lib. 4. epist. 2.*

5451 Valerianus cum Gal-
5466 lieno regnant annis * xv. Cyprianus primum Rhetor, deinde Episcopus martyrio coronatur. Gotthi quoque Græciā, Macedoniā, Asiam, Pontumq; depopulantur. • Valerianus Christianis persequutionem mouens, à Rege Persarum Sapore captus, ibi in dedecore vitæ consenuit.

5468 Claudius regnat annis [63] 11. Iste Gotthos Illyricum, Macedoniamq; vastantes superat.

* Niceph. 12.

Anni ab orbe c.

perat.[64] Paulus Samosatenus, hæresiarcha, agnoscitur.

[63] Sic & in Eusebio scribendum, testis est Zonaras, in Claudio, pro quo nunc legitur ann. 1. mēs. 9. vt in Nicephoro. Eutropius intra biennium morbo perijsse ait.

[64] De Paulo Samosateno, vide Euseb. lib. 7. histor. eccles. c. 25. Epiphan. hæres. 69. & in concilio Antiocheno conuictus est. Aymon lib. 7. c. 7. & 10. Niceph. lib. 6. c. 26. & 29.

5474 Aurelianus regnat annis [65] VI. Iste Romanorum imperiū bellando penè ad fines priores pduxit; [66] qui persequutionem aduersus christianos efficiens, fulmine corripitur, * & sine mora occiditur.

* &, nec mora.

[65] Ita Cedrenus: verum Eusebius, Nicephorus, Orosius, Eutropius, & Zonaras imperio sex annos potitum tradūt, paucis mensibus exceptis.

[66] Eusebius in chronico sic habet, Aurelianus cū aduersus nos persequutionem mouisset, fulmen iuxta eum, comitesq́ue eius ruit, ac non multò post inter Constantinopolim, & Heracleam in Cænophorio via veteris occiditur. Flauius Vopiscus ita: cum iter faceret apud Cænophorium mansionem, quæ est inter Heracleam, & Byzantium, malitia Notarij interemptus est. Vide præterea de eius morte Euseb. lib. 7. eccles. histo. cap. 26. Aymon lib. 7. cap. 2. Niceph. lib 6. cap. 19. Ado, Beda, & reliqui omnes à suis interijsse scribunt.

Tacitus

Anni ab orbe c.

5475 Tacitus regnat anno [67] I. Huius vitæ breuitas, gestorum nihil dignum, historia prænotat.

[67] Ab alijs sex menses ei assignantur, à Cedreno anni 2.

5481 Probus regnat annis [68] VI. Iste militia strenuus, & ciuilitate preclarus, Gallias à barbaris *occupatas bellando Romanis restituit. Huius tempore [69] Manichæorum heresis orta est.

[68] Menses 4. Eusebius. Niceph. Eutropius, Orosius, alijque adijciunt. Zonaras nō integris sex annis imperasse scribit.

[69] De hæresi Manichæorum à Mane Persa exorta scribit Eusebius, lib. 7. eccles. histor. c. 25. Hilarius de Trinitate libr. 6. Cyrillus catechis. 6. Epiphan. hæres. 66.

5483 Carus cum filijs Carino & Numeriano regnat annis * II. Carus postquam de Persis triūphauit, victor circa Tigridē castra ponens, ictu [70] fulminis concidit.

[70] Eusebius chronico ita habet: Carinus prelio victus apud Murgum occiditur: Vopiscus apud Murtium.

5503 Diocletianus & Maximianus regnauerūt annis [71] XX. Diocletianus, diuinis libris adustis, Christianos toto orbe * persequit. *Iste primus gemmas vestibus, calceamentisq; inseri iussit; dum sola purpura retrò principes vterentur. Hi autem

* Sic Euseb. chron. Niceph. Orosius. Vopiscus.

* præoccupatas.

* anno Dñi. 288. Ado,

*Euse. chron.

Anni ab orbe C.

tem Imperatores varia bella gesserũt. Persis victis, recepta Mesopotamia. Qui postea, paritèr fastigio imperij relicto, priuati vixerunt.

[71] *Sic Eusebius, Niceph. Orosius, alij. Cedrenus 22. Aurelius victor. 25. non sine mendo, vt liquet ex supputatione consulum, in Cassiodoro.*

5505 Galerius regnat annis [72] 2. Huius imperij breuitas nihil dignũ historiæ contulit.

[72] *Eusebius chronico Galerius, inquit, biennio Augustus imperium tenuit, mox cum alio annis sex.*

5535 Constantinus regnat annis [73] xxx. Hic Persis bellum parauit; ad cuius aduẽtum adeò trepidauerũt, vt supplices occurrerẽt, promittẽtes imperata perficere. [74] Christianus quoque effectus licẽtiam dedit Christianis liberè congregari, & in honorem Christi basilicas construi. * His temporibus hęresis Arriana exoritur. Nicęum quoque concilium à Constantino, ad condemnationem Arrij congregatur. Tunc & Donatistarum schisma oboritur. Per idem tempus [75] crux Christi, ab Helena, Constantini matre, Hierosolymis reperta est. Constantinus autem, in extremo vitæ suæ, ab Eusebio Nicomediẽsi Episcopo baptizatus, in Arrianũ dogma conuertitur. Heu, prô do-

* Huius.

lor,

lor,[76]*bono vsus prin cipio, & fine malo.

[73] *Eusebius, Beda, & Ado 10. menses addunt. Nicephorus 31. annos habet. Chronicon Græcũ m.s. 30. ann. & mensem 1. Ex Aurelio Victore colliguntur anni 32. Cedrenus trigesimo tertio imperij anno mortuum scribit. Aurelius etiam victor ponit post Galeriũ alios duos Galerios, Armentarium, & Galerium Maximinum, & Alexandrum.*

[74] *De baptismo Constantini, præter Eusebium, & Zonaram, initio tomi 3. scripsit copiosè Cedrenus, in eius vita. Quod fuerit à Syluestro sanctissimo Romæ Papa baptizatus septimo imperij sui anno, & à lepra liberatus refert Niceph. lib. 7. c. 45. Ambrosius verò de obitu Theodosij, quod in vita extremo baptismi gratiam obtinuerit, affirmat. Idem testatur Alexander Monachus lib. de inuentione salutiferæ crucis; quem Nicomediæ obijsse ait, hoc opportunè adeptum, vt in Iordane, quod summopere desiderauerat, baptizaretur; quam sententiam etiã probat Hermes, Socrates, & Theodoretus, vt auctor est Nicephorus lib. 8. c. 54. quibus consentiũt Ruffinus, Oros. Cassiodor. & alij.*

[75] *An crux, in qua salus nostra, vitæque auctor pependit, habuerit quatuor brachia, & an corpus Domini nostri quatuor fuerit clauis trãsfixum disputat piè & eleganter Lucas Episcopus Tudensis Hispanus aduersus Albigenses, quem m.s. in bibliotheca habeo.*

Anni ab orbe C. *bonus principio, & fine malus.

Anni ab orbe C.

de eius inuentione Alexand. Monachus non dū editus, qui apud me est Græcè m.s.

76 Hanc sententiam doctè refellit Cedrenus in compendio histor. in vita Constantini.

5559 Constantius, & Constans regnauerūt annis[77] XXIV. Constantius crudelitate morū terribilis, á Persis multa perpessus est. Deinde Arrianus effectus * Catholicos toto orbe persequitur. Cuius etiam fauore Arrius fretus, dum Constantinopolim, ad ecclesiam pergeret, aduersus nostros, de fide dimicaturus, diuertens [78] per forum Cōstantini, ad necessariam causam, viscera eius repente, simul cum vita, effusa sunt. Per idem tempus Athanasius, & Hilarius doctrina, & cōfessione fidei celebrantur. Hæresis Anthropomorphitarum in Syria, & Macedonia, & Constantinopoli nascitur. Donatus artis grammaticę scriptor, ac [79] præceptor Hieronymi, Romæ illustris habetur. Antonius Monachus moritur. [80] Ossa Andreæ, & Lucæ Apostolorū Cōstātinopolim transferuntur.

* Vide Orosiū, & Adonem.

77 Sic Orosius, Niceph. Cedren. & chronic. Græcum. Hieronymus in suo ad Eusebium, chronico, menses 5. diesque 12. addit. In Adone ponuntur anni 18. mens. 5. dies 14.

78 De morte Arrij Ruffinus li. 10. eccles. histor. cap. 13. & Cedren. cum Epiphan.

Anni ab orbe C.

Epiphan. libr. 2. contra haeres. sic inquit, noctu Arrius ad Sellam progressus, necessarij oneris deponēdi gratia, crepuit, quemadmodum & Iudas quondam. Idē Theodoretus lib. 1. eccles. histor. c. 14.

79 Hieronymus *Donatum vocat praeceptorem suum multis in locis, praesertim in commentarijs in eccle. c. 1. in illud: quid est quod fuit: & in Apologia, aduersus Ruffinū, & scripsisse commentarios in Virgilium ait.*

80 *Postea Melphin ossa Andreae Apostoli translata sunt. Caput Pio Secundo Romam allatum, & in basilica D. Petri collocatum.*

Iulianus regnat annis [81] 2. Hic ex clerico Imperator, ac paganus effectus, ad Idolorum cultum conuertitur, ac Christianis martyria intulit: Liberales litteras christianos docere, vel discere vetuit. Qui etiā, dum in odium Christi, templum Hierosolymis Iudaeos reparare permisisset, atq; ex omnibus prouincijs Iudęi collecti, noua tēpli fundamenta iacerent, subito nocte oborto terrae motu, saxa, ab imo fundamentorum excussa, longè lateque sparsa sunt:* Igneus quoq; globus ab interiori aede templi egressus, plurimos eorum suo prostrauit incendio. Quo terrore * reliqui pauefacti, Christum confitebantur inuiti. 5561
Et ne hoc casu crederent factum, sequenti nocte in vestimentis

* Vide Cedren.

* aliqui

cuncto-

* eorum.

Anni ab or. bi C.

* cunctorum crucis apparuit signum. Iulianus autem contra Persas procedens, facta congressione, iaculo suscepto, [82] interijt.

[81] *Consentit Nicephorus, & chronicon Græcum. Hieronymus à quibusdam anno 1. mens. 7. ab alijs annis 2. mens. 8. regnasse traditũ ait. Orosius. 1. ponit imperij annum, & mens. 8.*
5562 *Paulus Diaconus tertio imperij anno extinctum asserit.*

* hic.

* fieri. De his consule Zonaram, Cedrenum, & Niceph. lib. 10. c. 28.

[82] *De morte Iuliani variæ sunt opiniones, vt est apud Niceph. lib. 10. c. 24. et Hieronym. in additionibus in chronicon Eusebij, & Zonar. lib. 3. & Cedrenum, & Aimonem de Christianarum rerum memoria lib. 9. Paulus Orosius sic lib. 7. c. 30. Itaq; postquam à Ctesiphonte castra mouit, dolo cuiusdã transfugæ in deserta perductus, cum vi sitis, & ardore solis, atque insuper labore arenarum cõfectus, periret exercitus, Imperator tanto rerum periculo anxius, dũ per vasta deserti incautius euagatur, ab obuio quodam ostium equite, conto ictus, interijt.*

Iouianus regnat anno [83] 1. * Qui, dum se ab exercitu Imperatorem * legi conspiceret, seq; Christianũ affirmãs, Paganis pręesse non posse adsereret, & nos, inquit omnis exercitus, qui per Iulianũ, nomẽ Christi abiecimus, tecũ Christiani esse volumus. Quibus ille auditis imperij sceptra suscepit,

firma-

Anni ab orbe C.

firmataque pace cum Persis, rediit: [84] qui lege protinus data, Christianis priuilegia reddidit, ac templa Idolorum claudi pręcepit.

[83] *Menses. 8. Hieronymus, & Orosius. 9. Niceph. Cedrenus amplius 15. dies ponunt. Chronicon Cræcum mens. 10. dies 15.*

[84] *Cedrenus ait edictum per totum Romanum imperium emisisse, idē Niceph. lib. 10. c. 39. Ammianus Marcellin. Christianæ legis studiosum fuisse aßerit.*

Valentinianus, & Valens frater eius, regnant annis [85] XIV. Gotthi apud Istrum bifariè, in duobus Fridigerno & Athalarico diuisi sunt Regibus. Sed [86] * Fridigernus Athalaricum Valentis, Arriani Imperatoris auxilio superans, suadēte eodem, in huius beneficij gratiā, ex Catholico Arrianus cū omni gente Gotthorum effectus, errorem sequutus est ipsius. Tunc quoque [87] Gilfulas Gotthorū Episcopus, ad instar Græcarum litterarū, * Gotthis tunc reperit litteras, & vtrumque testamētum linguam in propriam transtulit. [88] Photinus quoque, & [89] Eunomius, atq; Apollinaris, hæresiarchæ, eodem tē-
pore agnoscuntur. 5576

* Niceph. li. 11. c. 48.

* Gotthicas.

[85] *Sic & chronicō Græcum* ἐβασίλευσε, *inquit,* ῥωμαίων λῆ ὁ αὐτὸς δικαιότατος οὐαλεντινιανὸς ἔτη ιδ *Niceph. ann. 10. mens. 9. Orosius*

Anni ab orbe c.

lib. 7. cap. 32. in imperio mansisse ait annis 11. Cedrenus Valĕtinianum 11. annis imperasse, Valentem, postea triennio scribit.

[86] *In alio m. s. erat, sed Fridigernum Alaricus superans: verum corruptè, vt cōstat ex Eutropio in Valente, qui Athalari cū à Fridigerno, auxilio Valentis victū affirmat.*

[87] *Eutropius lib. 12. in Valente, Vlfias Episcopus Arrianus qui moratus sub Constantio fuerat, & cum Eudoxio & Aëtio Arrianis. Niceph. lib. 11. c. 48. eum vocat Vlphilam, Rodericus Toletanus in sua historia Gudilam lib. 2. cap. 1. Ado Vlfilam. Sunt qui Gulfiam, & Gulfilam.*

[88] *Conciliū Syrminiense aduersus eum congregatur Niceph. lib. 9. cap. 3. Socrat. lib. 1. c. 29. Sozomenus lib. 4. c. 5. & 6. A Damaso dănatur Niceph. li. 12. c. 17. & 18.*

[89] *Ruffinus lib. 10. cap. 25. Augustin. lib. de haere. c. 54. Hieronym. in 4. Osea. Aduersus eum scripsit Basilius, & primum Concilium Constantinopolitanum in eum est habitum Damaso P.M. de haeres. Apollinaris, est apud Augustin. haere 55. & Theodor. lib. 5. c. 10.*

5582 Gratianus, cum fratre Valentiniano, regnat annis [90] VI. Ambrosius, Mediolanensis Episcopus, in catholicorum dogmate claruit. [91] Priscillianus hæresim infandā nominis sui * in Hispaniam inuexit. Martinus, Episcopus Turinorum Galliæ ciuitatis, multis miraculorum signis effulsit.

*Ecclesiæ Hispaniæ intentauit.

Con-

Anni ab orbe C.

Tyranno, gladio cæditur. Per idem tempus caput Ioannis Baptistæ Constantinopolim est perductũ, & in septimo milliario ciuitatis humatũ. Gentium quoq; templa, per totum orbẽ, iubente Theodosio, eodem tempore subuertuntur. Nã adhuc intemerata manebãt.

5590 Valentinianus cum Theodosio regnat annis [92] VIII. * Synodus Constantinopoli. CL. sanctorum patrũ colligitur à Theodosio, in qua omnes hæreses cõdemnantur. Hieronymus presbyter in Bethleẽ, toto mundo clarus habetur. Priscillianus, accusante * Itacio, à Maximo

5593 * Theodosius, cũ Arcadio & Honorio regnat annis [93] III. Per idem tempus Ioãnes Anachorita virtutum

[90] *Concordant Orosius, Prosper, Paulus Diaconus, Zonaras, & alij. Ado. 7.*

[91] *De Prisciliano vide D. Augustinum libr. de hæresi hæres. 7. & Hieronymum, ad Ctesiphontem, & in catalogo: Leonem Papam epist. 93. Seuerum Sulpitium lib. 2. ecclesi. historiæ. Concilium Toletan. 1. & Bracarense: vbi eius errores, & impietas recẽsentur.*

[92] *In alio exemplari 9. sed 8. scribendum existimo ex supputatione Coss. qui apud Cassiodorũ recẽsentur. Prosper 7. tãtum ponit. In etymologiarum m. ss. Codd. nunc 6. nũc 7. aliquoties etiam 8. & 9. habentur.*

* Fuit hæc aduersus Macedonium acta, Vide Bedam. libr. de sex ætat.

* Hispanus fuit: ibi enim ortus & nutritus.

* Cõsule Sulpitium Seuerum.

Anni ab orbe c. 5606

* XIIII.

miraculis habetur insignis, qui etiã, Theodosio consulente, de [94] Eugenio Tyranno victoriã illi prædixit.

Arcadius cum fratre Honorio regnat annis [95] *XIII. Huius tẽporibus Augustinus Episcopus, doctrinæ scientia insignis habetur. Ioannes quoque Cõstantinopolitanus, & Theophilus Alexãdrinus, illustres Episcopi prædicantur. Per idem tempus [96] Donatus, Epiri Episcopus, virtutibus insignis est habitus. Qui draconem ingentem, expuens in ore eius, peremit, quem octo iuga boum ad locum incẽdij vix trahere potuerunt: ne aërem putredo eius corrumperet. Per idem tempus *corpora sanctorum, Habacuc, & Micheæ, Prophetarum, diuina reuelatione, prodũtur. Gotthi Italiam deprædantur.

* Sozomenus lib. 7. c. 28. & Beda de sex ætat.

[93] Conuenit Prosper, & ipse in etymologijs. Eutropius lib. 13. mansitq; in imperio annis vndecim, cum iam in Orientis partibus sex annis, Gratiano largiente, & simul imperante regnasset. Idem Paulus Orosius lib. 7. c. 35. Idem Paulus Diaconus lib. 13. in princi.

[94] De isto Eugenio Grãmatico, & litterarũ doctore, postea milite, vide Paulum lib. 13. in principio. De Ioanne autem Anachorita est insignis mentio apud Ruffinum lib. 11. c. 32. & 19. & Prosperum cum Zonara, & Paulo Diacono lib. 13.

Anni ab orbe C.

Vvandali atque Alani Gallias aggrediũtur.

[95] *Ita Prosper, Cassiodorus, Sigebertus, & Tudens, Nicephorus addit mens. 3. Cedrenus; & chronicon Græcum 14. annos ponunt, vt in margine ex quodam m.s. annotatum vides Epitome chronicorum Seueri cognomento Sulpitij, quæ apud me est m.s. 12. tan tũ agnoscit. Paulus Orosius lib. 7. c. 36. post patris excessum 12. annis regnasse affirmat.*

[96] *Ex Sozomeno lib. 7. c. 25. constat Sanctũ Donatum Eudreæ, in Epiro, fuisse Episcopum, & Nicephoro lib. 12. c. 45. vbi Eureæ, in Epiro, dicitur Episcopus.*

Honorius, cũ Theodosio minore, fratris filio, regnat annis [97] xv. His imperantibus Gotthi Romam capiunt, * Vvandali quoque, & Alani, & Sueui Hispanias occupant. Hac tempestate Pelagius, aduersus Christi gratiam, erroris sui dogmata prædicat; ad cuius dã nationem concilium, apud Carthaginem, *CCXIV. Episcoporum cõgregatur. Hoc tempore Cyrillus, Alexãdriæ Episcopus insignis est habitus.

* Vvandali quoque Hispanias: Alani, & Sueui Galleciã occupant.

* Augustin. psalmo 47. Prosper 217. fuisse ait.

[97] *Ita Cassiodorus, Tudensis, Ado, & ipse in etymologijs Sigebertus annum vnum detrahit: Prosper vnum adijcit.*

5648 Theodosius minor, Arcadij filius, regnat

5621 annis [98] XXVII. * Vvãdali ab Hispania, ad Africam * transeunt.

* Vvandalorum gens.

* transitu

Ibi

Anni ab orbe C.

Ibi catholicã fidẽ Ariana impietate* subuertũt. Per idem tempus Nestorius, Cõstãtinopolitanus Episcopus, suæ perfidiæ molitur errorem: aduersus quem Ephesina synodus cõgregata, eius impiũ dogma

* subuertit.

5654 cõdemnat. * Hoc etiá tempore Diabolus, in specie Moysi, Iudæis in Creta apparens, dũ eos per mare pede sicco, ad terrá repromissionis promittit perducere, plurimis necatis, * reliqui, qui saluati sunt, cõfestim ad Christi gratiam conuertuntur.

* Idem Polon' & Ado.

* Vide Zonaram to.3. in vita Martiani & Niceph. lib.15. c. 2. & Paul. Diacon. lib. 15.

* reliqui facti sunt salui & cõfestim, &c.

[98] *Ita Cassiodorus, Paulus Diaconus, Tudensis, & alij. Sigebertus tradit eum vtrique regno solum 3. annis imperasse, posteaque sibi Valentinianum Placidæ amitæ suæ, ex Constantio, filium adsciuisse, cum eodemq; alijs 24. annis regnaße, qui simul collecti nostrũ numerum explent, Prosper 30. annos ponit. Beda 26. Martinus Polo 27. vt noster hic.*

Martianus regnat annis [99] VI. Cuius initio * Chalcedonense cõcilium geritur: vbi Eutyches, cum Dioscoro Alexandrino episcopo, condemnantur. Huius autem sexto imperij anno, [100] Theodoricus Rex Gotthorum, cum ingenti exercitu Hispaniam ingreditur.

[99] *Ita Paulus, Diaconus, Sigebertus, Tudens. & alij. Cassiodorus cum Cedreno 7. Ado Viennensis Martianus, inquit, Im-*

perator obijt sexto imperij sui anno, sexto mense completo.

[100] *In alio m. s. Theudoricus, August. & Sigebertus, Theodoricus, similiter Ado Viennensis, Rodericus, Toletanus lib. 2. c. 8. Theudoricus.*

Leo maior, cum Leone minore regnat annis [101] XVI. Alexãdria, & Ægyptus synodũ Chalcedonensem detrectans, errore Dioscori hæretici lãguẽs, immundo repleta spiritu, canina rabie latrat. Per idem tempus apparuit hæresis Acephalorum, Chalcedonense concilium impugnãtium, qui ideo [102] Acephali, id est sine capite nominantur, quia, quis primus eã heresim introduxerit, non inuenitur: Cuius hæresis peste plurimi hactenus orientalium languent.

[101] *Ita Nicephorus, Cassiodorus, Paul. Diacon. Sigebertus, Palmerus, & alij. Beda cum Cedreno 17. Zonaras 18.*

[102] *Nicephorus lib. 18. c. 45. Ducem huius hæresis facit Seuerum Antiochenum, & subdit Acephalos ob eã causam sic dictos, quod sub Episcopis non essent.*

Anni ab orbe C.

5670

Zenon regnat annis [103] XVII. Ab isto Acephalorum hęresis defenditur, & decreta Chalcedonensis *concilij abdicantur. Iste [104] Zenon Leonem Augustum filium suũ interficere quærens, pro eo mater eius aliũ figura similem obtulit, ipsumq; Leonem 5687

* Synodi.

occultè

Anni ab orbe C.

occultè clericũ fecit; qui in Clericatu vſq; ad Iuſtiniani tempora vixit. Per [105] idem tempus, corpus Barnabæ Apoſtoli,& euãgelium Matthæi,eius ſtylo ſcriptũ, ipſo reuelãte, repertum eſt.

[103] *Ita Nicepho. Caſſiod. Ado, & alij. In Sigeberti chronico ſcribitur. 1 9. annis regnaſſe, ſunt qui dicant ann. 1 7. menſ. 6. Conſule chronicon Mercatoris & Onuphrij faſtos. Cũ Iſidoro faciunt Græci noſtri annales* ἐβασίλευσε Ζήνων αὔγουστος

5714 ἔτη ιζ.

[104] *Gotfridius in Pantheo, hiſtoricus non indiligens, Conradi 1 1 1. à ſacris ſcrinijs præfectus chron. part. 1 6. verſibus id extulit:*

Zeno pater patriæ regna
paterna tenet.
Inclytus eius erat Leo
filius, vnicus hæres,
Militia validus, prælia
ſæpe gerens
Ille necem quæſiſſe pa-
tris falſo reputatur.
Zeno pater, cui dicta pa-
tẽt, iubet, vt moriatur.
Mater ab oppoſitis ob-
uiat arte ſatis, &c.

[105] *Cedrenus eo, inquit, tẽpore reliquiæ B. Apoſtoli Barnabæ inuentę ſunt. In Cypro iacebat cadauer id, ſub arbore ceraſo, euangelium, quod S. Matthęus compoſuerat, in pectore gerens, manu Barnabæ ſcriptum.*

Anaſtaſius regnat annis [106] XXVII. Iſte Acephalorum errorem vindicans, Epiſcopos Chalcedonenſis ſynodi defenſores exilio damnat: euangelia quoque, tanquam ab idiotis euãgeliſtis cõ-

poſita,

polita, reprehendit, atque emendat.* Eo tempore Fulgentius Episcopus in confessione Dei, & scientia * claruit. Trasemūdus Vvandalorum Rex, in Africa catholicas ecclesias claudit, & * CXX. Episcopos in Sardiniam mittit, cōtra catholicos sæuit. Per idem tēpus apud Carthaginem Olympus quidā Arrianus, in balneis sanctā Trinitatem blasphemās, tribus * igneis iaculis, Angelo immittente, visibilitèr est combustus. [107] Barbas quoq; quidam Arrianus episcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset: baptizat te Barbas, in nomine patris, per filium, in spiritu sancto, statim aqua fontis illius, quæ fuerat ad baptizandū deportata, nusquam * apparuit. Quod aspiciens qui baptizandus erat, cōfestim ad catholicam ecclesiam abijt, & iuxta morem euangelicæ fidei, baptismum Christi suscepit.

[106] *Sic ipse in etymologijs, Tudensis, & Ado. cum Paulo Diacono. Nicephorus vero, & Cedrenus mens. 4. addunt: Zonaras 3. Euagrius lib. hist. 3. c. 44. imperij anno vigesimo septimo, mēsibus, & diebus 3. additis, excessisse tradit. Consule Onuphrium. Codefredus anno imperij 28. fulmine ictum interisse scribit. Pomponius Lætus ponit ann. 24. mens. 2. dies 29.*

[107] *Legendū, contra omnium*

Anni ab orbe C.

* Paulus Diacon. lib. 15.

* comparuit.

* floruit.

* Paulus & Ado.

* ignitis.

Anni ab orbe C.

nium exemplarium scripturam, historiæ veritate cogente, Barbam quoque quidam Arrianus Episcopus, dum contra regulam fidei baptizãs, dixisset: baptizo te Barba, &c. Ex Paulo Diacono lib. 15. Ceterum, inquit Deuterius Episcopus Arrianorum Byzantij baptizans quendã virum Barbam nomine, cum contra regulam fidei, &c. & Cedreno.

5723 Iustinꝰ maior regnat
annis [108] IX. Iste sy-
nodi Chalcedonensis
amator, Acephalorũ
hęresim abdicat. Hu-
ius tẽpore, post Tra-
semundum *Childe-
5762 ricus, ex Valentiniani
Imperatoris [109] *ca-
ptiua filia genitus, in
Vvandalis regnũ su-
scepit: qui sacramẽto
à Trasemundo astri-
ctus, ne catholicis in
regno suo faueret, antequam regnum susciperet, Episcopos ab exilio reuerti iussit, eisq́; proprias ecclesias reformare præcepit.

*Hildericus.

*Vide Ado. Paul. & Tudens.

[108] *Sic Beda, Cedrenus, chronicon Græcum, Palmerius, & alij. Nicephorus 3. menses adiungit. Zonaras 20. dies, Marcellinus Theodorus Lector, & Euagrius lib. 4. histor. c. 9. ann. 9. dies 23. Sigebertus ann. 10. Paulus Diaconus 11.*

[109] *Ex Eudoxia Valentiniani Principis filia, quæ Trasemundo nupsit, ex quo Childericum suscepit.*

Iustinianꝰ regnat annis [110] XXXIX. Iste Acephalorum hæresim suscipiens, omnes in regno suo Episcopos [111] tria Chalcedonẽsis concilij capitula

dam-

damnare compellit. In Alexandria *Theodosiana, & Gaiana, hæreses oriuntur. In Hispaniam, per Athanaildum Tyrannum, Romanus miles ingreditur. Belisarius Patricius mirabilitèr de Persis triũphauit. Qui deinde à Iustiniano in Africam missus, Vvãdalorum gentem deleuit. In Italia quoq; *Tottila Ostrogotthorũ Rex, à [112] Narse Romano Patricio superatur. Per idem tempus corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertum Alexãdriam perducitur, & in ecclesia. S. Ioãnis Baptistæ humatur.

[110] *Conuenit Tudensis, Ado, & ipse in etymologijs. Sigebertus 38. tãtum habet annos: quibus Nicephorus dies 7. adiungit. Zonaras, & Cedrenus ann. 38. mens. 7. dies 13. Paulus Diaconus 38. ann. mens. & dies omittit lib. 16.*

[111] *Isidorus de viris illustribus in Iustiniano: De synodo Chalcedonẽsi tria capitula damnare contendit, id est Theodori numeros, Vastini Episcopi dicta, & rescripta Theodoreti.*

[112] *Narses Eunuchus, Cubicularius Iustiniani, Exarchus Italiæ factus. Paulus lib. 16. & Ado.*

5773 Iustinus minor regnat annis [113] XI. Hic ea, quę aduersus Chalcedonensem synodum fuerant edita, destruxit, & [114] Symbolum CL. Patrum, sacrificij tempore, concinendũ populo præcepit. Armenij tunc primum

Anni ab orbe c.

* A Theodosio Alexandrino episcopo. Niceph. lib. 19. c. 18. De Gaiana hæresi vide Niceph. libr. 13. c. 5.

* Attila.

Anni ab orbe c.

fidē Christi suscipiūt. Gepidæ extinguntur à Longobardis. Per idem tempus * Martinus, Bracarensis episcopus, apud Galleciā prudentia, & doctrina catholicæ fidei, clarus habetur. Narses Patricius, postquam sub Iustiniano Augusto, Tottilam Gotthorum Regem in Italia superauit, Sophiæ Augustę Iustini coniugis minis perterritus, Lō-

578 gobardos à Panonijs inuitauit, eosq; in Italiam introduxit. Hac tempestate * Leuegildus Rex Gotthorum, quasdā Hispaniæ regiones sibi rebelles, in potestatem sui regni, superādo redegit.

* De Martino Dumiens. Isidorus de viris illust.

* Leouegildus.

113 *Iustinus minor Sigeberto 12. annis imperauit. Nicephoro 12. ann. mens. 2. dieb. 20. Zonaræ, & Cedreno ann. 13.*

114 *Tempore Iustini sub Vigilio Papa congregatum est concilium Constantinopolitanū: verum non intelligitur, nisi de prima synodo Constantinopolitana 150. Patrū sub Theodosio seniore celebrata, in qua Symboli forma data est, quā tota Græcorum, & Latinorū prædicat confessio in ecclesijs. Vide de hac re Valafridiū, de rebus eccles. c. 22. & concil. Tolet. 4.*

Tiberius regnat annis [115] VII. Longobardi, pulsis Romanis, Italiam adeunt; Gotthi, per Ermenegildum Leuegildi Regis filium, bifariè diuisi, mutua cęde vastātur.

115 *Conuenit Beda, Ado, & ipse in etymologijs, Cedrenus, & annales Græci ann. 4. Zonaras ann. 4. mens. 10. dies 8.*

Niceph.

Niceph. ann. 5. Sigibert. & Tudens. ann. 6. De varietate annorum Tiberij, Contius in notis, ad Nicephori chronologiam, differit.

Anni ab orbe C.

Mauricius regnat annis [116] XXI. Sueui à Leuegildo Rege obtenti Gotthis subijciuntur:* ijdem quoque Gotthi, Recaredo religiosissimo principe prouocante, ad fidem catholicã conuertuntur. * Abares aduersus Romanos dimicantes auro, magis quam ferro pellũtur. (Ab Hunnis Thracia occupatur.) Hoc tempore [117] Leander Episcopus in Hispaniis ad gẽtis Gotthorum conuersionem doctrina fidei & sciẽtiarum claruit.

[116] *Concordat Sigebertus, Ado, & Beda. Niceph. an. 20. mens. 4. Cedren. ann. 20. mens. 3. dieb. 2. Palmerius ann. 20. sic Zonaras, & ipse Niceph. eccles. histor. similiter Põponius Lætus.*

5801 [117] *Leandri vitam describit. D. Isidorus libello de viris illustribus.*

5809 Phocas regnat annis [118] VIII. Iste seditione militari Imperator effectus, Mauriciũ Augustum & multos nobilium interfecit. Huius tempore [119] Prasini, & Veneti per oriẽtem, & Ægyptum ciuile bellum faciunt, ac sese mutua cæde prosternũt. Prælia quoque Persarum grauissima aduersus Rempub. excitantur: à quibus Romani fortitèr debellati, prouincias plurimas, vsq; ad Eufratem fluuium, & ipsam, vt dicunt, Hie-

roso-

* Constat id ex tertio cõcilio Tolet.

* Auares in Paul. Diacõ.

( ) desũt hæc in vno m. s. neque Ado, aut Tudẽsis ea agnoscis.

Anni ab orbe c.

rosolymam amiserũt. [118] *Sic Niceph. Zonaras, Cedrenus, Ado, Tudens. & alij. Onuphrius ann. 8. mens. 4. dieb. 9.*

[119] *Antiquis quatuor aurigantium, teste Cassiodoro, factiones à colore nominatæ fuére, Veneta, Prasina, Alba, rosea, quibus, vt scribit Suetonius, duas alias addidit Domitianus, alterã aurati, alterã purpurei panni. Igitur id genus hominum seditiosorum à coloribus nomina accepit. Xiphilinus in Caligula tradit huic Imperatori aurigam quendam, à colore vestis viridis, Prasinum appellatum, maximè in delitijs fuiße.*

5814 Herach⁹ dehinc quintum agit imperij annũ. Cuius initio Sclaui Græciá Romanis tulerunt. Persæ Syriam, & Ægyptum, plurimasq; prouincias. In Hispania quoq; [120] Sisebutus Gotthorum Rex quasdã eiusdem Romanæ militiæ vrbes cepit, & Iudæos sui regni subditos ad Christi fidẽ conuertit.

[120] *Sisebutus Rex optimus, & religiosissimus fidei catholicæ propugnator, & cultor acerrimus, Gũdimari Regis successor concilium quartũ Toletanum, quæ magna synodus appellatur, congregauit: vbi c. 55. dicitur tẽporib. religiossimi Principis Sisebuti Iudæos ad fidẽ christianam coactos fuisse. Ad hũc Isido. librũ de natura rerum scripsit.*

Fiunt igitur ab exordio mundi, vsque in præsentẽ ærá DCLIV. hoc est in anno quito Imperatoris Heraclij, & [121] quarto gloriosiss. Prĩcipis Sisebuti, anni

quin-

quinqes mille, octingenti quatuordecim.

121 *In alio m.s. erat quinto: verũ malè cũ ex Isido. ipso in historia Gotthorũ cõstet Sisebutũ Heraclij anno 2. ad publica gubernãda euectũ. Obserua autem esse quosdã, qui existimant, Isidorũ bis chronicon suũ edidisse, primò vsq; ad annũ quintũ Heraclij, & quintũ Sisebuti, nẽpe ad annũ mundi 5814. deinde vero additis ann. 13. vsq; ad 18. Heraclij, & 7. Suintilę; nẽpe ad annũ ab orbe cõdito 5827. In multis exemplarib. primã inuenio cõclusionẽ huius chronici: In exẽplari autem Soriẽsi, quod omniũ antiquiß. est, duplex eius cõclusio legitur, prior quidẽ, quã nos posuimus, posterior verò hoc modo: Heraclius dehinc 18. agit imperij annũ cuius initio Sclaui, &c. Fiũt igitur ab exordio mũdi, vsq; in præsentẽ ęram 665. hoc est in anno 18. imperij Heraclij, & 7. religiosi Principis Suintilani 5826. Residuũ sęculi tẽpus, &c. vt sup. Vasæus lib. 1. annaliũ Hispanicorũ c. 4. affirmat se inuenisse chronicon Isid. vsq; ad 5. annũ Suintilani, qui fuit annus Domini 626. Est etiã apud me chronicon Isidori m.s. diuersam ab omnibus alijs cõclusionẽ habens. Verũ de hac duarũ editionum opinione dicã quod sentio: Existimo chronicon hoc D. Isid. semel dũtaxat ab eo euulgatũ fuisse, cum in prefatione dicat (vt in antiquiß. quibusq; & emendatißimis exẽplarib. legitur) se scribere vsq; ad Sisebuti tẽpora, aliquot vero annis post, librũ etymologiarum ab*

Anni ab orbe C.

eodem

Anni ab orbe C.

eodē fuiſſe conſcriptū in cuius lib. 6. c. 38. vſq; ad 5. (aliàs 7.) Suintilanis annum, & Heraclij 18. pgreditur. Nā illud certū eſt Iſidorū vltimò librū etymologiarum ad Braulionis Cæſarauguſtani petitionē ſcripſiſſe, vt teſtatur D. Ileſonſus in additione virorū illius. Scripſit quoq; inquit, vltimo, ad petitionē Braulionis Cęſarauguſtani epiſcopi, librū etymologiarū; quē cū multis annis conaretur perficere inexpleto opere diē extremū viſus eſt clauſiſſe. Idē affirmat Braulio ipſe in eius vita, aitq; opus hoc relictum fuiſſe titulis, nō libris diſtinctū, quod poſtea ab ipſo factū eſt. Puto itaq; concluſionem, quæ eſt in etymologijs, ab aliquo in chronicon trāſlatam, & viciſſim chronici in etymologias: & in chronico legēdum vſq; ad 5. Siſebuti annū, in etymologijs vſq; ad 7. Suintilani. Hæc mihi occurrunt: qui ſecus ſentit non reijcio eius coniecturam.

Reſiduū ſęculi tēpus, humanæ inueſtigationi incertū eſt: omnem enim de hac re quæſtionē Dn̄s noſter Ieſus Chriſt⁹ abſtulit dicens: * nō eſt veſtrum ſcire tēpora, vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Et alibi: * De die autē, inquit, illa, & hora, nemo ſcit, neq; Angeli cælorū niſi pater ſolus. Vnuſquiſq; ergo de ſuo cogitet trāſitu: Sicut ſacra ſcriptura ait: * In omnib. operibus memorare nouiſſima. Quando enim vnuſquiſq; de ſæculo migrat, tunc illi conſummatio ſęculi eſt.

* Actuum. 1.

* Matth. 24.

* Eccleſiaſtici 7.

FINIS.